

Júu³ tyú² 'e gajmaa¹a San Marcos

Cwoo¹o Wó³saai²¹tsá²jmií²¹júu³tyú²lijo 'in tsá² seein²¹

¹ La lo ga'láa² 'wii²¹² júu³ tyú² ty'a' Jesucristo, Jón¹ Dios 'ii.

² La lí² 'e gajin² Isaías, 'ii jaain²¹ tsá² 'in gafaa²¹ júu³ ty'a' Dios calii liili¹:

Dios sii¹in jaain²¹ tsá² 'in tyan¹ júu³ ty'a'a.

'Ii tsáa¹ jéei¹gi lagí 'ná.

'Ii tsajmaa¹ júu³ xiiala ty'a¹ tsá² tyú² ty'a'a mi ñí¹²i.

³ Tá² ni'oo¹o jaain²¹ tsá² coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹.

Jin²in:

"Nuu²duu' njój² Cristo. 'Ná¹-a tyaa²¹aa' tyú² tyii'.

Tsáa²mo-'oo' 'e tyú¹-moo", jin²in.

⁴ La joon mo gajó² Wó³ saai²¹ tsá² jmií²¹ li jo 'in tsá² seein²¹ gajin²in:

—'Ná¹-a unsii²naa' 'e 'f¹-oo' joongi 'ná¹ saa¹naa' jmií²¹. Joon 'ín²mo Dios tsaa² tyii'. ⁵ Jileei²¹ tsá² 'in néei¹ coon²¹ li sii²¹ Judea joongi 'in néei¹ fuu²¹ Jerusalén tsalíin² tsanuu²¹ júu³ ty'a' Wó³ do. Joon la 'ii²¹² jmoo¹o 'in tsá² do tyañii²¹ ty'a'a tyani Dios gasaa¹mo Wó³ 'ii jmií²¹ ti' jmií²¹ cwo² Jordán.

⁶ Siin³ Wó³ lí¹ coon¹³ jñú² camello. 'E 'ñuu¹ tu²gi lí¹ coon¹³ loo²¹. Joon 'e gø¹²ø jmai¹² sinii²¹ coon¹³ to² sá² moo²¹. ⁷ Feei²¹ Wó³ tsá² júu³ tyú² joon gajin²in:

—Mi yuui¹³ jna joon 'injó¹ jaain²¹ tsá² feei¹. 'Ii feei¹gi lagí jna jiin¹³ jo tí²na juu¹³na wojní³ii sii¹³ii loo²¹ tsi mii¹i. ⁸ Jna-a saa²¹na 'naa' jiin¹³ coon¹³ jmii²¹ pe 'ii-gí nicwo²o 'naa' 'in Espíritu Tyú² tyá Dios 'e ngí¹ coon¹³ 'naa'.

Wó³ saa¹i Jesús jmii²¹

⁹ Jiin¹³ jee²¹² jmii²¹² joon cwa'ⁱⁱ Jesús fuu²¹ Nazaret náa¹ li sii²¹ Galilea. Joon gasaa¹mo Wó³ Jesús jmii²¹ tsi jmii²¹ cwo² Jordán. ¹⁰ Mo gacwa'ⁱⁱ Jesús tsi jmii²¹ do joon ganii²¹ nó¹ 'oo² ñu'fú². Joon nii²¹ 'in Espíritu Tyú² tyá Dios líi¹ maa²¹² jgaa¹i fu li siin¹²in. Joongí gajaan¹an fu yu' tyí¹i. ¹¹ Joon ganúu²un coon²¹ júu³ jó² fu ñu'fú² jin²:

—Yuu²¹ tyiia-oo 'nu 'in 'nee¹na. 'Áai¹ lí¹ jløø¹³na 'wii¹³ 'nu.

Tyaan¹ Satanás cwáain¹ 'ee líi¹ Jesús

¹² Tsifu joon gangajéei¹ 'in Espíritu Tyú² tyá Dios Jesús fu coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹gi. ¹³ Joon do-o gateen¹in Jesús ca tséin¹ tunló¹ jmii²¹² jee²¹² joo²¹ nuu²¹. Joon Satanás gacón²on cwáain¹ xiiala líi¹ Jesús. Mi yuui¹³ joon gatyaliin² ángeles tyá Dios gaunjíi²mo Jesús.

Láa² Jesús 'wii²¹² to² tyá'a coon²¹ li sii²¹ Galilea

¹⁴ Mo líciin²¹ 'e ga'i² Wó³ 'nuñí³ joon gangóo¹o Jesús coon²¹ li sii²¹ Galilea. Cwoo¹o Jesús júu³ tyú² tyá Dios. ¹⁵ Joon gajin² Jesús sii²¹i tsá²:

—Gatyii²¹a, gati² 'ii²¹. Xuu 'ná¹gi 'e tí² jiin²¹ wa'a tyú² Dios to² tsá². Unsíi²naa' 'e 'i¹-'oo' joon la ja²mo 'i¹-'oo' 'e júu³ tyá xiiala 'itiin¹³ tsá² —jin² Jesús.

*Tøø'²¹ Jesúś tyáuin² tsá² 'in saain'²¹ joo'²¹ taai²
jmii²¹*

16 Ngoo²¹o Jesúś tí'¹ tyíia¹ Galilea mo ganíi²in Simón coon'¹³ ruu'²¹i sii²¹ Díi³ 'in saain'²¹ joo'²¹ taai² jmii²¹ do. Taain²¹ to² pii²¹ 'mó¹ tsi jmii²¹.
17 Joon gajin² Jesúś sii'²¹i 'ido:

—Ñilíin²duu' coon'¹³ jna. Joon ijméé¹na 'naa' tsá² 'in jée¹i tsá² 'e licwii¹in Dios.

18 Tsifu joon gatuu²¹ 'mó¹ ty'a'a joon gan-galiin¹mo coon'¹³ Jesúś.

19 Joon xu ngoo²¹gi Jesúś mo ganíi²in Jacobo coon'¹³ ruu'²¹i Wó³ jón¹ Zebedeo. Táa¹i tsi coon²¹ barco 'mii¹ 'náu³ ty'a'a. **20** Joon gatø'¹ Jesúś 'ii. Do-o gatiui²¹ jmii²¹. Do-o gajaan¹ Zebedeo coon'¹³ tsá'leei'¹³ ty'a'a. Joon Jacobo coon'¹³ Wó³ ngalíin²mo coon'¹³ Jesúś.

Jaain²¹ tsá² 'in 'yui 'in 'líii'³ alma ty'a'a

21 Tyaliin¹ Jesúś coon'¹³ 'in ngi¹ coon'¹³on coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Capernaum. Joon mo gatí² jmii²¹ 'e 'ii² 'woo²¹ tsá² Israel ga'i² Jesúś 'e cwo¹ sinagoga do. Joon ga'láa² 'wii²¹ 'e'²e tsá² júu³ tyá². **22** Líi¹ tsá'goo²¹-tsi tsá² jilaa²¹ 'e jin² Jesúś tsá 'wii¹³ ga'e'²e Jesúś tsá² lawa jaain²¹ tsá² feei¹ jon'on la líi¹ 'in tifo² ty'a' ley ty'a' Moisés. **23** Joon tsi inuu cwo¹ do 'yui jaain²¹ tsá² 'in 'yui 'in 'líii'³ alma ty'a'a. Joon gafaa²¹ 'in tsá² do cwáain¹ ty'a' 'in 'líii'³ do joon gajin²in sii'²¹i Jesúś:

24 —¿'Ee li 'u'²'u jee²¹ jna'a Jesúś tsá² Nazaret? ¿Ti gañi¹'i 'e untyee¹u'u jna'a? Cwii¹moo 'ná. Jón¹

Dios 'nah. 'In tyú¹mo 'nah —gajin² 'in tsá² do cwáain¹ tya' 'in 'lihii³ 'yui alma tya'a.

²⁵ Joon gajin² Jesú斯 sif¹²¹i 'in 'lihii³ 'yui alma tya' 'ido:

—Jo too²¹ mihii¹³. Tiui² 'in tsañuuu¹ no.

²⁶ Joon 'in 'lihii³ do gajmaa¹a ci¹ 'in tsañuuu¹ do. Joon mi yuui¹³ ga'oo¹o joon gacwa'ihii¹i 'in 'lihii³ 'yui alma tya' 'ido. ²⁷ Jilee²¹mo ganga'goo²¹-tsi lihili¹. Joon gaunngihii¹i la 'oo¹³ ruu²¹i:

—¿'Ee-gi lo no? ¿'Ee-gi júu³ 'múui² lo no? ¿'Iin-gi 'in tsañuuu¹ lo? Tyuh² to² ca jileei²¹, ca 'in 'lihii³ taai² alma tya' tsá² nuuu¹²u to² tyuh² 'ino.

²⁸ Jmoono-o galicwii¹in tsá² seein²¹ la caain²¹ Galilea Jesú斯.

Un'láai² Jesú斯 'yiaunsáa³ Simón

²⁹ Ga'woo²¹i Jesú斯 'e cwo¹ sinagoga do joon ngalíin¹ fu tya' Simón coon¹³ ruu²¹i Díi³. Ngoo²¹o Jacobo coon¹³ Wó³ coon¹³on. ³⁰ 'Yiaunsáa³ Simón do raan²¹mo lihii¹ tsaa²¹² tyíi². Joon gasif¹²¹i tsá² Jesú斯:

—Tsaa¹²a 'ino.

³¹ Joon gangatyéen¹in Jesú斯 li raain¹ 'in tsat-saa¹³ do. Joon gason¹on cwoo²¹o 'ido. Joon mo saa¹²a cwoo²¹o, tsifu joon gajaan¹ 'e lihii¹ 'ido. Joon garóon²on 'ido joon gacwoo¹o 'e dø¹ø 'ido.

Un'láai² Jesú斯 fúui¹ tsatsaa¹³

³² Mo galiciin²¹gi joon mo gayoin² ñi¹ joongi mi canuuu²¹xu joon gajajéei¹³ tsá² jileei²¹ tsatsaa¹³ li siin¹² Jesú斯. Joongi jajéei¹ tsá² jileei²¹ 'in taai² 'in 'lihii³ alma tya'a. ³³ La tøøi² fuu²¹ gangatyéein¹

'ooca'ná¹ li tyín¹ Jesús. ³⁴ Fúu¹mo 'in gaun'láai² Jesús. 'Láai² nii² jmoowúu¹ líi¹ 'in tsá² do. Joongí fúu¹mo 'in 'líi³ ga'woo¹i Jesús alma tya' tsá². Pe Jesús do jo gacwoo¹o faa²¹ 'in 'líi³ do tsu ñi¹ 'ido 'iin 'i.

Jesús cwoo¹o júu³ tyá² li sii²¹ Galilea

³⁵ Coon²¹ jmíi²¹² jéei¹, nuu²¹mogi jiin¹³ jo róø²mo jnáa¹gi garóon² Jesús. Joongí gacwa'¹i 'e fuu²¹ do. Ngoo²¹o ti' fuu²¹ li jo 'in tsá² seein²¹gi. Ngafee¹³i Dios. ³⁶ Simón coon¹³ 'in catyaaí²gi gangalín² nga'nee¹³i Jesús. ³⁷ Joon mo gatsee²¹i 'ido joon gajin²in:

—Jilee²¹mo 'néei¹² 'nu.

³⁸ Pe 'ii-gí gañii¹i:

—Moo²¹o' li caain²¹ fuu²¹ li' tyan¹. Joongí do-o jon 'ná¹ cwóo³oo júu³ tyá² tsu 'wii¹³joon 'e gajúu³uu —jin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do.

³⁹ Joon la joon gacwo¹ Jesús júu³ tyá² tya' Dios la caain²¹ li tyá² to² Galilea. Tsi inuu cwo¹ tya' tsá² Israel gacwoo¹o júu³ tyá². Joongí ga'woo²¹i jilee²¹ 'in 'líi³ alma tya' tsá².

Un'láai² Jesús jaain²¹ 'in líi¹ jgoo²¹

⁴⁰ Gangatyéein¹ jaain²¹ tsañuu¹ 'in nijgøøi²¹ li siin¹² Jesús. Gajuu²¹i 'wojnii¹i tyaní Jesús joon gajin²in:

—Lí²o'o un'láa²mo'o jna wana 'iin²¹²u'un.

⁴¹ Joon galifee¹mo-tsi Jesús 'wii²¹² tya'a. Joon ganii¹³o cwoo²¹o gasuu²¹ tya'a. Joon gajin²o:

—'In²¹²moo 'láa²mo'o. Cwo'láa²modu'u.

42 Mo gajin²in 'elo joon tsifu gajeen²¹mo 'e jngøø¹i. Joon ga'láa²mo coonti. **43** Tsifu ga'í² Jesús júu³ pe li¹ ga'í² júu³. Joon gajin²in:

44 —Jo 'in fu³'u coonti jiin¹³ jaain²¹ pe cwoo³mo'o; cwo'eei¹³du'u untsá² 'woo²'o 'e ga'láa²mo'o. Joon cwo²'o Dios la gatyá² Moisés to² wii¹³ 'e galityú¹mo'o.

45 Pe tsifu joon ngai² 'in tsañuu¹ do ga'láa² 'wii²¹² jmo²o tsá² júu³ 'ee galí². 'Wii¹³ joon Jesús jo lí²gi 'íi²¹ jiin¹³ coon²¹ fuu²¹ la jøø² tsá². Ngíi²¹o la caain²¹ caluu li jo 'in tsá² seein²¹. Pe la caan²¹mo jalíin² tsá² iin²¹²in jøøi² 'ii.

2

Jesús un'láai² jaain²¹ tsá² 'waa²¹ cwoo²¹o ti²i

1-2 Ningóo¹³xá tún² mo ga'í² Jesús fuu²¹ Caper-naum. Joon mo galiñii¹ tsá² tyín¹in coon²¹ inuu galicaain²¹ tsá² fúui¹ liili¹. Gacuumi¹ tsá² jiin¹³ jo 'í²gi inuu. Jo 'í²gi tsá² 'ooca'ná¹. Joon Jesús gacwoo¹ júu³ tyá² tya' Dios. **3** La 'í² joon tyaliin¹in tyúuin² tsañuu¹. Jée¹i jaain²¹ tsá² sitsuu¹³. Jo lí²gi nii¹²i cwoo²¹o ti²i. **4** Pe jo lí² tyaliin¹ ca ti li siin¹² Jesús 'wii¹³ fúui¹ liili¹ tsá² taai² inuu do. Joon ganáa¹ coon²¹ too²¹ li 'yá' 'ná¹. Náa¹a 'yá' li tyín¹ Jesús. Joon li ganáa¹ do-o, joon gaxiia²¹ 'in tsatsaa¹³ do tsíin² ni tyi¹. **5** Mo gani² Jesús 'e jo¹o lí²i 'in tsá² tyúuin² do. Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsatsaa¹³ do:

—Yáan²¹ tyiia, 'íin¹³moo tsaa² tyi'i.

6 Pe 'inlii¹³ tifo² tya' ley 'in néei¹ do ga'í¹-tsi:
7 “¿'Ee li 'e faa²¹ 'in tsañuu¹ lo la no? Júu³ 'laa²¹ tya' Dios faa²¹ 'ino. Jiin¹³ jaain²¹ jo lí² 'íin² tsaa² tya'

tsá². Jiin¹³ 'ñ'a'a Dios lí² 'íin² tsaa² tya' tsá²". 8 Ñi¹ Jesús 'ee 'í¹-tsi 'in tifo² joon gajin²in:

—¿'Ee li 'í¹-'oo' la no? 9 ¿Noo 'e jo taai²¹gi fuu²¹²uu 'in tsatsaa¹³ no: "Íin¹³moo tsaa² tyi'i", si¹ fuu²¹²uu 'ee; "Ráan²un no, saa¹³ tyi¹ raan¹un ni no joon ngi² no"? 10 Pe joon cwolini²ii¹ 'e jna-a 'in Ruu²¹na Tsá² mo taan¹na fu juncwii²¹ lii²¹oo 'íi¹³na tsaa² tya' tsá². Ñíi²duu' 'elo —jin² Jesús sii²¹i tifo² do.

Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsatsaa¹³ do:

11 —'Né-ú fuu²¹²uu, ráan²un no, saa¹³ tyi¹ raan¹un no, joon cweei² fu tyi*i*.

12 Tsifu joon 'in tsatsaa¹³ garóon²on 'a li raain¹ do. Joon saa¹²a tyi¹ tya'a do joon gacwo^í¹i la jíø² jileei²¹ 'in taai² do. 'Wii¹³ joon jilee²¹mo ganga'goo²¹-tsi. Joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios joon gajin²in:

—Jiin¹³ coon²¹ 'naa¹³ jo mo nee²¹e' 'e la no.

Tø'¹ Jesús Leví

13 Mi la ciin²¹ tún¹ ngóo¹ Jesús ti' tyíia¹ do. Joon jileei²¹ tsá² ngaliin² li siin¹²in. 'E²e Jesús 'ido. 14 La 'íi²¹² mo ngíi¹ Jesús do ganí²in Leví jón¹ Alfeo. Leví do coon²¹ 'laa¹³ li ci¹ tsá² 'laa¹³. Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Moo²¹o' coon¹³ jna.

Joon garóon² Leví fu li tyíin¹in joon ngoo²¹o coon¹³on. Joon líi¹ fúui¹ 'in coon²¹ 'laa¹³ coon¹³ 'in 'oo² tsaa² ngaliin¹ coon¹³on.

15 Joon gatø'¹ Leví Jesús ngaa¹²in coon¹³ 'ido fu tya'a. Joon fúu¹mo 'in cóñ² 'laa¹³ coon¹³ 'in 'oo² tsaa² tyaliin¹ li néei¹ Jesús. Caa²¹mo néei¹

coon¹³ Jesúus joon coon¹³ tsá² tya'a. ¹⁶ Ganí² tifo² tya' ley coon¹³ tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ fariseos 'e néei¹ gø¹²ø 'uun²¹un jilee²¹mo coon¹³ Jesúus. Joon gajin²in sii²¹i 'in tsá² ngi¹ coon¹³ Jesúus do:

—¿'Ee li' tyíin¹ tifo² tyii¹ gø¹²ø 'uun²¹un coon¹³ 'in cóñ² 'laa¹³ coon¹³ 'in 'oo² tsaa² tyl¹?

¹⁷ Mo ganúu²un Jesúus 'elo joon gajin²in:

—Jilee²¹ 'in tyúi¹ jo 'neei¹ timí¹ tya' 'i. Pe jilee²¹ 'in tsaa¹³ 'ii 'neei¹ timí¹ tya'a. Jo goo²¹² jna wa'a tø¹³øø 'in tyúi¹, gagoo²¹²oo wa'a tø¹³øø 'in 'oo² tsaa² —jin² Jesúus.

Unngii¹;tsá²Jesúscwáain¹tya'¹e gø¹²tsá²tyiiāñi¹

¹⁸ Mo líi¹³ gajmaa¹a tsá² tya' Wó³ taa²¹a tyani Dios joon jo gagøø²¹ø. Coon²¹ 'naa¹³ mo jmaa¹a la joon coon¹³ tsá² fariseos 'inlíi¹³ tsá² ngaliin¹ li siin¹² Jesúus. Joon gajin² 'in tsá² do sii²¹i Jesúus:

—Jmoo¹o tsá² tya' Wó³ coon¹³ fariseos taa²¹a tyani Dios. Jo gøø²¹ø. ¿'Ee li jo jmoo¹o tsá² tyl'nü-gi la no?

¹⁹ Joon gañii¹i Jesúus:

—Mo tsalín² tsá² coon²¹ li cui² cwoo²¹ tsá² 'e gó jmoo¹o wa'a jo gø¹² mo gø¹² 'in tsá² gacui² cwoo²¹ do. Jo lí² wa'a jo gø¹²ø. ²⁰ Pe coon²¹ jmi²¹² jéei¹ 'e jo taain²¹²gi 'in tsá² cui² cwoo²¹ do joon lí² jmáa¹a tsá² taa²¹a tyani Dios joon jo dø¹ø.

²¹ 'Jiin¹³ jaain²¹ jo toon¹ 'mi² siiin¹³ coon¹³ ca 'no¹³ 'mi² 'míi². Wa'a jmoo¹o tsá² la joon mo tsø² 'e 'no¹³ 'mi² 'míi² do joon ilifee¹gi 'e 'gii²¹ do. ²² Joongi jiin¹³ jaain²¹ jo tyii²¹a jmi³ móo¹ tsi loo²¹ tsai². Wana jmoo¹o tsá² la joon, joon mo 'ya² jmi³ móo¹

do joon idyii¹i 'e loo²¹ tsáai² do. 'Láa²mo jmi^{'3} móo¹ itsa'^{ii¹}. Joongi tsa'^{ii¹} 'e loo²¹ do. 'Wii^{'13} joon tyiia^{'21} tsá² jmi^{'3} móo¹ do tsi loo²¹ 'míi² —jin² Jesús.

Cuun¹ tsá² tya'a mi^{'3} trigo mo jmi^{ii²¹²} 'ii^{'21} 'woo^{'21} tsá²

²³ Coon²¹ jmi^{ii²¹²} mo 'ii^{'21} 'woo^{'21} tsá² ngaliin¹ Jesús coon^{'13} tsá² tya'a jee²¹² coon²¹ li injná² trigo. Pe 'in tsá² tya'a do ga'láa² 'wii²¹² cuun¹un mi^{'3} trigo la 'ii²¹² gangíi¹i. ²⁴ Joon gajin² tsá² fariseos sií^{'21}i Jesús:

—Jóø², ¿'ee lí' jmoo¹o tsá² tyi'i la no? Jo tíi² jmáa¹a to² mo jmi^{ii²¹²} mo 'ii^{'21} 'woo^{'21} tsá².

²⁵⁻²⁶ Pe 'i-gi gajin²in:

—'Naa'-a, ñii²oo' la lí 'e gajmaa¹a 'lii²¹² David. David do coon^{'13} tsá² tya'a gauntyéen²in jmi^{ii²¹²} joon gatsaun'aai². Jaain²¹ tsá² sii Abiatar tyu^{'2}to² tya' jileei^{'21} untsá² yiia^{'13} joon. Joon David ga'ii²¹ tsi inuu tya' Dios. Joon gagøø^{'21}ø 'e 'iñi¹ nicwaai^{'3} do. Pe jiin^{'13} untsá² tíi²i dø^{'1}ø 'e 'iñi¹ do. Joongi gacwo² David 'e 'iñi¹ do ca 'in tsá² ngí¹ coon^{'13}on do.

²⁷ 'Gajmaa¹a Dios jmi^{ii²¹²} 'ii^{'21} 'woo^{'21} tsá². 'E jmi^{ii²¹²} do gajmaa¹a Dios 'e uncoon^{'13}on tsá² jon'on gajmee¹i Dios tsá² wa'a 'e uncoon^{'13}on 'e jmi^{ii²¹²} do. ²⁸ Wii^{'13} joon 'in Ruu^{'21}na Tsá² lí²-i tyu^{'2} to² tya' jmi^{ii²¹²} mo 'ii^{'21} 'woo^{'21} tsá² —jin² Jesús.

3

Jaain²¹ tsá² tuu^{'21} cwoo^{'21}o

¹ Ga'ii²¹ tún¹ Jesús 'e cwo^{'1} tya' tsá² Israel. Mo gatyilia²¹ do joon tyiin¹ jaain²¹ tsá² 'in tuu^{'21}

cwoo²¹. ² Joon gacón² tsá² fariseos cwáain¹ wana un'láa²i Jesús 'ii mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². Joon 'e ilí² xii'a'la i'nii¹i Jesús. ³ Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² tuu²¹ cwoo²¹o do:

—Ráan²un no; jmaa² siin¹²u'un tún² tsa¹ lo.

⁴ Joon gaunngii¹i Jesús 'in tsá² catyaai² do:

—¿'Ee tii²na' jmoo²¹o' mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá², 'e tyú² si 'e gó² 'ee? ¿Ti lí² un'láa²na' tsá² si 'e jngaa¹²na' tsá² 'ee? —gajin² Jesús.

Pe 'in catyaai² do ligoon gajaan¹ tii². ⁵ Joon gajóøi² Jesús 'in néei¹ do. Nii²¹-tsi Jesús ty'a. Joon fa'i³ líii² 'wii¹³ jo 'iin²¹²in 'ido 'øøi²¹-tsi. Joon gasii²¹i Jesús 'in tsatsaa¹³ do:

—Nii¹³ cwoo¹o no.

Joon ganii¹²in 'ido cwoo²¹o. Joon ga'lóo² cwoo²¹o coonti. ⁶ Joon ga'woo²¹mo jileei²¹ tsá² fariseos joon gasii²i coon¹³ tsá² ty'a Herodes xiala ilí² jngaa¹²mo Jesús.

Fúui¹ tsá² téein² li' ti' tyíia¹ do

⁷ Joon gangaliin² Jesús coon¹³ tsá² ty'a ti' tyíia¹. Joon liili¹ fúui¹ tsá² seein²¹ Galilea ngalíin² caluu Jesús. ⁸ Mo galiñi¹ tsá² jilaa²¹ 'e jmoo¹o Jesús lí¹ fúui¹ tsá² seein²¹ Judea ngalíin² ngajóøi² Jesús. Joongi jalín² tsá² seein²¹ Jerusalén coon¹³ tsá² seein²¹ Idumea, joongi coon¹³ tsá² seein²¹ li' ngoo¹³ jmii²¹ Jordán jalín². Joon jalíin² tsá² ca tí² li tyú² to² fuu²¹ Tiro coon¹³ 'in jalín² ca tí² li tyú² to² fuu²¹ Sidón. Jileei²¹ tsá² lo ngalíin² ngajóøi² Jesús. ⁹ 'Wii¹³ fúui¹ liili¹ tsá² seein²¹ joon gajin² Jesús sii²¹i tsá² ty'a:

—Tyaa²aa' tyá² coon²¹ barco joon jo lí² 'la'²a 'in tsá² fúui¹ liili¹ no.

¹⁰ Liili¹ fúui¹ tsá² nigau'láai² Jesús. Joon jilee^{'21}mo tsatsaa^{'13} leei^{'12} ruu^{'21}i 'iin^{'21}in soon^{'21} tyá' Jesús. ¹¹ Joon mo ní² jilee^{'21} tsá² 'in taai² 'in 'líi^{'3} alma tyá'a joon gasii^{'21}i 'wojní¹i tyani Jesús joon ga'oo¹o jin^{'2}in:

—Jón¹ Dios 'ná.

¹² Pe Jesús tyá^{'2} to² sii^{'21}i 'ido:

—Jo fó³oo' coonti 'iin jna.

Jesús tyii^{'13}in ji dyatuuin¹ tsá² tyá'a

¹³ Mo gangayuui^{'13} joon gasoo²o Jesús coon²¹ moo^{'21}. Joon gat⁰¹ Jesús jiin^{'13} 'in 'iin^{'21}in. Joon ngalín² 'in tsá² do lí siin^{'12}in. ¹⁴ Joon gajmaa¹a Jesús coon²¹ poo^{'21}ti dyatuuin¹. 'Ii ingi¹ coon^{'13}on. Joongi sii¹in 'ido tsacwoo¹ júu³ tyá^{'2} tyá' Dios. ¹⁵ Joon gatyá^{'2} Jesús to² 'e un'láai² tsatsaa^{'13} joongi 'wooi^{'21} jilee^{'21} 'in 'líi^{'3} taai² alma tyá'a tsá². ¹⁶ 'In lo-o jee^{'21} 'in dyatuuin¹ do: Simón, 'in sii^{'21}o jon Tá³. ¹⁷ Jacobo coon^{'13} ruu^{'21}i Wó³, 'in jóon¹ Zebedeo. Jacobo coon^{'13} Wó³ do gaunsii^{'21} Boanerges. Øøi^{'21}-tsi tsá² 'e taain¹ sii^{'21} 'Oón² Cwaain'ñá³ 'wii^{'13} tsifu li'nii^{'21}-tsi. ¹⁸ 'In catyaaai² do sii^{'21} Díi³, Lii^{'21}, Bartolomé, Untøø², Tomóo^{'13}, Jacobo jóon¹ Alfeo, Tadeo, Simóo^{'13} tsá² tyá'a coon²¹ poo^{'21} sii^{'21} cananistas, ¹⁹ coon^{'13} Judas Iscariote 'in gajaain^{'13} Jesús mo galicíiin^{'21}gi.

Cwo^{'1} tsá² tsaa² Jesús 'e 'yuui² 'in 'líi^{'3} alma tyá'a

Mo galicíiin^{'21} joon ga'ii^{'21} Jesús coon²¹ tsi inuu coon^{'13} tsá² tyá'a. ²⁰ Joon galicaain^{'21} tsá² fúui¹ liili¹

jiin¹³ jo jøø²i dø¹ø. **21** Mo galiñi¹ ruu²¹i Jesús joon jin²in 'e nicaa²¹²mo Jesús. Joon gajalíin² 'iin²¹²in tøø¹ø tyitsaa²¹mo 'ido.

22 Joongi 'in tifo² tya' ley 'in jalín² ti' Jerusalén gajin²in:

—Beelzebú 'yuui² alma tya' 'ino. 'Wii¹³ joon lí²-i 'woo²i 'in 'lìii³ taai² alma tya' tsá² —gajin² 'in tsá² do. (Beelzebú sii²¹ 'in 'lìii³ 'in tyu² to² tya' 'in 'lìii³ catyaai².)

23 Joon gatø¹ Jesús 'in tifo² tya' ley do. Joon ga'e²e 'ido coon¹³ coon²¹ cwáain¹ do jin²in:

—¿Xiala li Satanás tyíi¹in 'ñ'a'a? **24** Wana jee²¹² gobierno tya' tsá² téein¹ la 'oo²¹ 'ii, 'e gobierno do jo itaa²¹a. **25** Wana la 'oo²¹ tsá² inuu tya' tsá² tíi¹ pe 'in tsá² inuu do jo itaa²¹a. **26** Joon wana 'in 'lìii³ 'in tyu² Beelzebú to' jmoo¹o 'nii²¹ la 'oo²¹ jee²¹² 'ii joon jo itaa²¹a. Jéei¹gixu 'ii-o ityée¹mo coonti.

27 'Jiin¹³ jaain²¹ jo lí² 'ii²¹ coon²¹ li tyín¹ jaain²¹ tsaañuu¹ gøøi¹³ wana jo jéei¹gi 'ñuui² tsá² 'ii. Pe wana jéei¹gi 'ñuui² tsá² 'ii joon lí²-i 'woo²tsá² jilaa²¹ 'e 'oo¹o.

28 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa'. Jileei²¹ tsá² 'in 'oo¹o tsaa² lí²-i 'lin²in Dios tsaa² tya' 'ii coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² 'e faa²¹a. **29** Pe jileei²¹ 'in faa²¹a 'e gó² tya' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios coonti jo 'ín² Dios tsaa² tya' 'i. Tsaa² tya' a taa²¹a coon²¹ tøø²mo.

30 La joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido 'wii¹³ gajin²in tsá² do 'e 'ii-o 'yuui² 'in 'lìii³ alma tya'a.

Sáa³a coon¹³ ruu²¹i Jesús jalín²

³¹ Mo liciiin²¹gi joon gatyalíin² sáa³ Jesúus coon¹³ ruu²¹i. Joon gajaan¹an caluu. Joon gatø¹ø Jesúus.

³² Jileei²¹ 'in néei¹ co' li tyiin¹ Jesúus gajin²in:

—Saa²a coon¹³ ruu²¹u no-o natéein² ca'ná¹ 'naa¹i 'næ.

³³ Pe joon Jesúus gajin²in sii²¹i 'ido:

—¿'lin sáa³aa joon 'iin ruu²¹na?

³⁴ Joon gajóø²ø Jesúus la 'ui. Jóø²mo jilee²¹mo 'in néei¹ coon¹³on joon gajin²in:

—Jileei²¹ 'in néei¹ coon¹³ jna lo 'ii sáa³aa joongi 'ii ruu²¹na. ³⁵ Tsæ la jaain²¹ 'in jmoo¹o la to² tyæ² Dios 'ii ruu²¹na joongi 'ii sáa³aa —jin² Jesúus.

4

Cwáain¹ tya' tsá² jñi¹ jún²

¹ Coongi tún¹ ga'láa² Jesúus 'wii²¹² 'e 'e'²e tsá² júu³ tyæ²'a ti' tyíia¹ do. Liili¹ fúui¹ tsá² galicaain²¹. 'Wii¹³ joon ga'i²i Jesúus tsi coon²¹ barco 'íi¹ ni jmii²¹ joon do-o gacwoo²¹. Pe jilee²¹mo tsá² gajaan¹ ti' jmii²¹ do. ² Gasii²¹i Jesúus 'in tsá² do 'láai² cwáain¹. Joon mo 'e² Jesúus 'in tsá² do joon gajin²in:

³ —'Nuu²duu' 'elo. Lawa jaain²¹ tsá² 'in ngó¹ gangajñi¹ trigo. ⁴ Mo gadya²xæ 'e trigo do joon gaxæ²¹xæ mi³ trigo do ti' fu¹. Joon tsifu gatyalíin² ton¹ joon gagøø²¹o 'edo. ⁵ Elíii¹³gi mi³ do gaxæ²¹ jee²¹² cuun²¹² li jo 'e cwoo¹³ náa¹ 'láai². Joon 'e trigo do tsifu ga'yilia²¹ 'wii¹³ jo 'láai² cwoo¹³ náa¹ li gaxæ²¹ do. ⁶ Joon mo ga'yeei²¹ ñi¹ galifin³in 'wii¹³ jo jmoo³ 'láai² sá². Joon galityæ²¹. ⁷ Elíii¹³gi mi³ gaxæ²¹ jee²¹² 'motóon¹. Pe 'motóon¹ do jmoonogi gacwaain²¹. Joon galipii³ 'e trigo

do. La do-o joon jo lí² cwo¹ mi^{'3} tya'a. ⁸ Joon 'elíii¹³gi mi^{'3} gaxuu^{'21} jee²¹² cwoo^{'13} 'oo^{'3}. Joon mo ga'yia¹ joon gacwáan¹mo tyá². Tsifu gacwo¹ mi^{'3} tya'a. 'Elíii¹³ mi^{'3} do gacwo¹ dyadya¹ mi^{'2}. 'Elíii¹³gi gacwo¹ sesente mi^{'3}. 'Elíii¹³gi ca cíein¹³ mi^{'3} gacwo¹ 'e trigo do.

⁹ Joongi jin^{'2} Jesú:

—Wana sá² loocwoo¹oo['], nuu²duu['].

'Ee to² 'íin³ 'e cwáain¹ do

¹⁰ Mo ngayuui^{'13} joon gatuui¹ Jesú yaai. Jiin^{'13} 'in téein²gi co' lì siin^{'12}in joongi jiin^{'13} dyatuuin² tsá² tya'o gajaan¹gi coon^{'13}on. Joon gaunngii¹i 'ii:

—¿Ee 'øøi^{'21}-tsi tsá² 'e júu³ gatya^{'2}a do?

¹¹ Joon gajin^{'2} Jesú sii^{'21}i 'ido:

—Ca jiin^{'13} 'naa' nigacwoo¹o Dios 'e 'øøi^{'21}-oo' júu³ 'uuin^{'21} tya'a tya' xiiala tyá² Dios to² tsá². Pe jileei^{'21} 'in catyaa² do jmaai^{'13} coon^{'13} cwáan¹mo nuu¹un. ¹² Lí²-i jøø² 'ido pe jo ñi¹-i 'ee jnée². Nuu¹o pe jo 'øøi^{'21}-tsi. Pe wana tsáai¹-tsi 'e jnée² joongi 'øøi^{'21}-tsi 'ee nuu¹un fowa'a niunsíi²mo 'e 'i¹-tsi joongi fowa'a 'íin²mo Dios tsaa² tya'a.

Jesú faa^{'21}a xiiala 'øøi^{'21}-tsi tsá² cwáain¹ tya' tsá² jna² trigo do

¹³ Joon gajin^{'2} Jesú sii^{'21}i 'ido:

—¿Xiiagila 'øøi^{'21}-oo' 'e cwáain¹ catyiia² do wa jo 'øøi^{'21}-oo' 'e cwáain¹ lo? ¹⁴ 'lin gajñi¹ jún² trigo do líii¹ lawa'a 'in tsá² 'in 'e¹ júu³ tyá². ¹⁵ Joon 'inlíii¹³ tsá² líii¹ la li 'e jún² trigo 'e gatoo^{'21} co' fu¹. Nuu¹o júu³ tyá² pe mo galiciiin^{'21} 'a ganúu²un do joon jó² Satanás tyii^{'21} tún¹ 'e júu³ tyá² do 'e nataa^{'13} alma

tya' tsá². **16** 'Inlíii¹³gi líii¹ la li jún² 'e gangajna² jee²¹² cuun²¹². Nuu¹o 'ido júu³ tyá² joon 'ii²¹mo røø²¹. **17** Pe jo gatoo¹³ jmóo³ 'láai² joon jo taa²¹a. Ce tsifu 'e gatoo¹³ fa'i³ tya'a si 'e 'in 'eei¹ 'ii 'wii¹³ núu²un júu³ tyá² joon tæ²o júu³ tyá². Jo seein¹ tá². **18** 'Inlíii¹³gi líii¹ la li jún² 'e gangajna² jee²¹² 'motóon¹. Nuu¹o 'ido júu³ tyá². **19** Pe líi¹ 'i¹-tsi jilaa²¹ 'e sá² fu juncwii²¹. 'i¹-tsi 'e lisá² cuu², joon cuu² do coon²¹ 'ii tóo². Joon 'iin²¹²in jilaa²¹ 'e catyiia². Jilaa²¹ 'elo li¹ 'i¹-tsi tsá² jiin¹³ jo jøøi²gi wa'a 'i¹-tsi júu³ tyá². Joon jo næ¹³gi. **20** Pe 'inlíii¹³gi núu²o joon 'ii²¹mo júu³ tya' Dios. Joon jmaa¹o la to² tyá² Dios. 'Ii líii¹ la li jún² 'e gangajna² li cwoo¹³ 'oo³. 'Inlíii¹³ líi¹ la li jún² 'e gacwo¹ dyadya¹ mi³. 'Inlíi¹³gi líii¹ la li jún² 'e gacwo¹ sesenta mi³ si la li 'e gacwo¹ cíein¹³ mi³ do 'ee.

Coon júu³ cwáain¹ tya' jí² coo²¹

21 Joon gajin¹²o jon Jesús:

—Wana tyan¹ tsá² coon²¹ jí² coo²¹, ñti sii²¹i tsicajóoi¹³ si nñ' coo'mó² 'ee? Jo jmoo¹o tsá² la joon. Li yá¹ 'íi² tsá² jí² coo²¹ do joon coon¹³ la joon jnée²mo tsá². **22** Jilaa²¹ 'e si¹mo² nano 'ná¹-a jnéei² mi liciin²¹gi. Joon jiin¹³ coon²¹ júu³ 'uuin²¹ ilisá² wa'a jo liñi¹ tsá². **23** Wana sá² loocwoo¹oo', nñu²duu'.

24 Joongi jin¹² Jesús:

—Tyán²duu' cwáain¹ jilaa²¹ 'e nuu²uun'. Jileei²¹ 'in núu²unxá, xá jon i'øøi²¹-tsi. Pe jileei²¹ 'in núu²un coon²¹ ce tún² joon tyá²-u 'øøi²¹-tsi. **25** Joongi jileei²¹ 'in tyá² 'øøi²¹-tsi joon i'øøi²¹gi-tsi.

Pe jileei²¹ 'in xu 'øøi²¹-tsi joon 'íin²mo-tsi jiin¹³ 'e xu 'øøi²¹-tsi do.

Coon²¹ júu³ cwáain¹ tya'jún² 'e cwaain²¹

²⁶ Faa^{'31}gi Jesús jin²in:

—La tya² Dios to² la joon lí¹ mo jaain²¹ tsaañuu¹ gajnii¹ jún² ni 'wó². ²⁷ Mi ngayuui^{'13} joon tsacwuu²¹mo. Mi lí ciiin²¹xu tún² joon róon²o. Joon 'láa²mo jmii¹ coon^{'13} 'woo¹ gangíi^{'13}. 'A jún² do nii^{'13}i joon cwaain²¹ pe jo ñi¹ tsá² xiiala cwaain²¹. ²⁸ Coon^{'13} 'ña'a cwoo^{'13} do cwaain²¹ do. Nifu 'yeei^{'21} mo^{'2} tya' joongi tóon¹ tya'a joongi tsatoo^{'13} mi^{'3} tya'a. ²⁹ Mo naróo² mi^{'3} tya'a joon tsatyuuu^{'21} tsá², tsatyian¹ tsá² tsu gati² tiempo 'e garoo²¹.

Coon²¹ júu³ cwáain¹ tya'jún² mostaza

³⁰ Joon gajin' Jesús:

—'E júu³ lo lí la lí 'e cwáain¹ fuu²¹²uu 'naa'. ³¹ Lawa coon²¹ mi^{'3} jún² tya' mostaza 'e jñi² tsá² ni 'wó². 'E joon jún² 'e pii^{'3}gi la jee²¹² jilaa^{'21} jún² 'e sá² ni cwoo^{'13} juncwii^{'21}. ³² Pe mi jñi² tsá² joon cwaain²¹ coo^{'13}gi lagí jilaa^{'21} 'oonuu²¹. Tsí³ cwáa¹ coo^{'13} ca ton¹ 'in 'hi¹ lí¹ yu lí²-i cwaai²¹ nu' iin^{'3} tya'a.

Coon²¹ 'e gajmaa¹a Jesús tya' coon²¹ júu³ cwáain¹

³³ La joon ga'e² Jesús tsá² júu³ tyu² coon^{'13} 'láai² cwáain¹ la lí¹ 'elo. Ga'e² Jesús tsá² ca jiin^{'13} ti lí² 'øøi^{'21}-tsi tsá². ³⁴ Jiin^{'13} coon^{'13} jmaai^{'13} cwáan¹mo sií^{'21}i Jesús tsá². Jo jmaa^{'13}a tsá² fúui¹ júu³ xiiala lí², jiin^{'13} tsá² tya'o gajma^{'2}a júu³ xiiala lí².

Jesús jmoo¹o 'e jon¹ tyí² coon^{'13} 'e jnóo¹ jmii^{'21}

35 Jmii²¹² joon mo ga'i² nuu²¹ joon gasii²¹i Jesús tsá² tya'a:

—Moo²¹o' li' ngoo¹³ tyíia¹ no.

36 Joon natáa¹i tsá² tya' Jesús tsi barco li tyíin¹ Jesús. Joon do-o gatiui²¹ jilee²¹mo tsá² téein² ti' tyíia¹ do. Joon ngaliin¹gixu barcos 'elíii¹³ coon¹³on.

37 Pe joon garoon¹on coon²¹ tyí² tá² liili¹. Joon gajnáa¹jmi²¹ ca tsi barco do. La do-o garøøi¹jmi²¹ tsi barco tya'a. **38** Joon raain¹ Jesús cwuu²¹i ca ti'² tu'mii² barco do. Cwuu²¹i tsín² mootyíi¹i coon²¹ ni tu'mi²xu. Joon gaunjnaa¹-tsi tsá². Joon gajin²in gasii²¹i 'ii:

—¡Tifo² tyii'i! ¿Ti jo cwáain¹ tyi'i 'e júun²mo'?

39 Joon garóon²on Jesús. Joon gatyuu¹³mo 'e tyí² do. Joon gasii²¹i jmi²¹:

—Jo too²¹ mii¹³, catii².

Joon tsifu gajaan¹ 'e tyí² do. Jilaa²¹ ga'ii² tii². **40** Joon gasii²¹i Jesús tsá² tya'a:

—¿'Ee li' 'goo²¹ 'lii²¹? ¿'Ee li' jo jai² líii²gii' Dios?

41 Jileei²¹ tsá² tya'a gafoo¹i liili¹ joon si²i jee²¹² 'ii:

—¿'Lin-gi lo no? Jilaa²¹ tyí² joon jilaa²¹ jmi²¹ nuu¹³an to² tyu² 'ino.

5

Tsá² Gadara in 'yuui² in 'lii¹³ alma tya'a

1 Mo gatyalín² li' ngoo¹³ tylia¹ cataain²¹ do li seein²¹ tsá² Gadara. **2** Mo gacwo'ii¹ Jesús tsi barco do joon gajó² jaain²¹ tsá² 'in 'yuui² 'in 'lii¹³ alma tya'a. Jee²¹² 'aan¹ tya' 'lii²¹² cwo'ii¹ 'in tsá² do.

3 Tsu jee²¹² 'aan¹ tya' 'lii²¹² do ni taain¹ 'in tsá² do.

Jiin¹³ jaain²¹ jo lí² 'ñúu¹i. Jon'on coon¹³ ñí³ lí² 'ñúu¹i. ⁴ Líi¹ 'láai² naa¹³ niga'ñúui¹ tsá² 'ii coon¹³ ñí³. Ni'ñáa² tsá² tii² cwoo²¹ pe joon tsifu 'gíi¹o 'e 'ñáa¹ cwoo²¹. Joon jmoo¹o 'no³ 'e 'ñáa¹ tíi¹i. Jo 'e lí² 'woo¹-tsi. ⁵ Li' jmíi¹ tiin¹³ lí² 'woo¹ ngíi¹ la caain²¹ moo²¹ joon la caain²¹ jee²¹² 'aan¹ tyá¹ 'líi²¹² 'oo¹o taa²¹ liili¹. Joongi tyuu¹²i 'ña'a cuun²¹². ⁶ Pe joon wíin²gi mo ganíi² Jesú. Joon tsifu cwiin¹ ngóo¹o ngasii¹i 'wojnúi¹i tyani Jesú.

⁷⁻⁸ Mi yuui¹³ joon gajin² Jesú sii²¹i 'in 'líi¹³ 'yuui² alma tyá'a:

—Tíui¹ 'in tsañáa¹ no.

Joon ga'oo¹o tá² liili¹ 'in 'líi¹³ do 'in 'yuui² alma tyá'a 'in tsañáa¹ do jin²in:

—¿'Ee 'ná¹ jmáa³aa coon¹³ 'ná? Jón¹ Dios 'in tyíin¹ ñá'fú² 'ná. Mí³íi tyani'i tyani Dios jo jmáa¹u'un jna.

⁹ Joon gaunngíi¹ Jesú 'ii:

—¿Xiala sii²¹ 'ná?

Joon gañíi¹i 'in 'líi¹³ do:

—Legión sii²¹ jna'a 'wíi¹³ líi¹ fúu²u'u saan²¹a'an joon sii²¹ jna'a la joon.

¹⁰ Líi¹ gamíi¹ 'in 'líi¹³ do tyani Jesú 'a jo 'óøi¹ 'ido 'ii. ¹¹ Joon líi¹ fúu¹ ñí¹ taain²¹² gøø²¹ coon²¹ tsa² moo²¹ do. ¹² Joon 'in 'líi¹³ do gasíi²¹i Jesú jin²in:

—Siin¹ jna'a fu lí taain²¹² ñí³ do. Cwo²¹o júu³ wa'a tsatoo²o'o alma tyá'a 'ñí¹ do.

¹³ Joon gacwoo¹ Jesú 'ii júu³. Tsifu gacwo¹ 'in 'líi¹³ taai² alma tyá'a 'in tsañáa¹ do joon gangataa²i alma tyá'a 'ñí¹ do. Taain²¹² jiin¹³ tún² mil ñí¹ 'a tsa² moo²¹ do. Gacwiin¹in 'in ñí¹ do gaxuui²¹ yaai

tyisii² joon gaxuu^{'21}i fu tsi tyíia¹ do. Joon gajgoo^{'21}o jmiⁱⁱ²¹.

¹⁴ 'In taain²¹² 'aai²¹ ñí¹ do ngaliin¹ 'e fuu²¹ do joongi ngaliin¹ la caain²¹ li taain²¹² tsá². Ngajmaa^{'13}a tsá² júu³'ee-gí líi¹ ñí³ tya'a. Joon gangalín² tsá² ngajóø² 'ee galí². ¹⁵ Joon gatyaliin² tsá² fúui¹ li siin^{'12} Jesús. Joon ganí² 'in tsañuu^{'1} 'in mo ta 'yuui² 'in 'líi^{'3} alma tya'a do. Joon nityíin¹in tyi^{'2}i siin^{'13}in røø²¹ jo caai²¹²gi. Ni'láa²mo. Joon líi¹ gafuu^{'1}i 'in tsá² tyaliin² do. ¹⁶ Joon jileei^{'21} tsá² 'in niganí² 'ee galí² tyaa¹ tsá² júu³ 'in tsá² tyaliin² do xiala galíi¹ 'in tsañuu^{'1} 'in mo ta 'yuui² 'in 'líi^{'3} alma tya'a. Tyaa¹o júu³ jon la lí² 'e gangangíi¹i 'in ñí¹ do. ¹⁷ Joon gamíi¹ tsá² fúui¹ líili¹ do tyani Jesús wa'a cwo'íi¹ 'ido fuu²¹ goo¹o.

¹⁸ Ga'ii²¹ Jesús tsi barco do. Joon 'in tsá² 'in mo ta 'yuui² 'in 'líi^{'3} alma tya'a gasii^{'21}i Jesús wa'a tsalíin² coon^{'13} 'ido. ¹⁹ Pe jo gacwo¹ Jesús júu³. Joon gajin^{'2}in sii^{'21}i 'ido:

—Cwei^{'2} fu tyi'i. Cwojmaa^{'13}du' júu³ ruu^{'21}u 'e fee^{'1} líili¹ 'e nigajmaa¹a Dios 'wii^{'13} tyi'i. Joongi líili¹ nagalifeei^{'1}-tsi Dios 'wii^{'212} tyi'i.

²⁰ Joon gangaa^{'13}mo 'in tsañuu^{'1} do. Joon ga'láa² 'wii^{'212} jmo^{'2}o tsá² júu³ la caain²¹ fuu²¹ taa^{'13} Decápolis. Gajmaa¹a júu³ 'e fee^{'1} líili¹ 'e nigajmaa¹a Jesús 'wii^{'13} 'ii. Joon jilee^{'21}mo tsá² tsa'goo^{'1}-tsi líili¹.

Xuui^{'212} tya' Jairo coon^{'13} 'in tsamí² 'in gason^{'1} siin^{'3} Jesús

²¹ Gatyilia^{'21} Jesús li ngoo^{'13} tyíia¹ li cataain^{'21} do. Joon gatyaliin² tsá² fúui¹ líili¹ li siin^{'12}in. Joon ti'

tyíia¹ do-o gajaan¹. ²² Joon gajó² jaain²¹ tsá² 'in tyú² to² cwo¹ sinagoga. Jairo sii²¹ 'ido. Mo ganí²i Jairo Jesús joon gatyíia² 'wii²¹² tii² Jesús. ²³ Joon gamii¹i tyani Jesús jin²in:

—Ijúun²mo xuui²¹² tsamí² tyiia. Jmaa² feei¹'o'o 'wii²¹² tyiia. Ñí²in; ñitaan¹²an cwoo¹'o tya'a. Joon cwo'láai², cwoseen²¹mo.

²⁴ Joon gangóo¹ Jesús coon¹³ 'in tsañuu¹ do. Pe líi¹ fúui¹ tsá² ngalín² coon¹³on. Joon liili¹ cuu¹³ li ngóo¹ do. ²⁵ Joon jee²¹² 'in tsá² fúui¹ do ningóo¹ jaain²¹ tsamí² tsaa¹³. Ningóo¹ jiin¹³ dyatun¹ jiin²¹ 'e tooin²¹ jmi¹. ²⁶ Niganii²¹ wúu¹ liili¹ 'a lí² mi² tya'a. Joon na'íin² jilaa²¹ 'e 'oo¹xu pe jo mo gajaan¹ 'e líi¹ 'ido coonti, xu li' 'e ngafuu¹gi. ²⁷⁻²⁸ Mo ganúu²un 'in tsamí² do jilaa²¹ 'e jmoo¹o Jesús ga'i¹-tsi: "Wana gason¹on siin³ 'ino joon i'láa²moo." Joon ganguyéen¹in li caluu Jesús joon gason¹on siin³ 'ido. ²⁹ Mo gason¹on siin³ Jesús tsifu gajaan¹ 'e tooin²¹ jmi¹ do. Joon galili³i 'e ga'láa²mo coonti. ³⁰ Joon mo galili³i Jesús 'a naga'láa²mo jaain²¹ tsá² coon¹³ 'ii²¹ tya'a joon gajóø² lí' caluu jee²¹² tsá² fúui¹ do. Joon gaunngii¹i:

—¿'lin gason¹ sin³ii?

³¹ Joon gajin² tsá² tya'a sii²¹i 'ii:

—Moo²¹o'o liili¹ 'la² tsá² tyi'i xiala lí² unngii¹u'un: "¿'lin gason¹ sin³ii?"

³² Pe jóø² Jesús la cataain²¹ caai²¹ 'iin²¹²in 'in gason¹ siin³ do. ³³ Joon 'in tsamí² do jlee¹e joongi 'goo²¹o liili¹ ñi¹o 'ee 'e galí² do. Joon ngoo²¹o li siin¹² Jesús. Joon gasii²¹i 'wojníi¹ tyani 'ido.

Gajin²o la ja²mo ce jilaa²¹ 'e galí². ³⁴ Joon gajin²
Jesús sii²¹i 'in tsamí² do:

—Yuuñ²¹ tyiia, ga'láa²mo'o 'wii¹³ jo¹o líi²u.
Cwei² júu³ røø²¹. 'Láa²mo'o coonti jmoowúu¹
líi¹u'u.

³⁵ Faa²¹gi Jesús siin¹²in mo gatyaliin² tsá². Jalín²
tya'¹in tyu²to² cwo¹ do. Joon gajin² 'in tsá² tyalín²
do sii²¹i jmii²¹ 'in xuui²¹² tsaa¹³ do:

—Najúun²mo yuuñ²¹ tyi'i. Jo untyíi²in-gi'i 'in tifo²
no.

³⁶ Pe Jesús, mo ganúu²un 'e faa²¹ 'in tsá² tyalín²
do joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² tyu²to² cwo¹ do:

—Jo foo¹³'o, jiin¹³ jo¹o cwolíi²naa'.

³⁷ Joon jo 'in cwo¹gi Jesús tsalín² coon¹³on, jiin¹³
Tú³, coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³ ruu²¹i Jacobo.

³⁸ Joon mo gatyaliin² tya'¹in tsá² tyu²to² cwo¹ do
joon gani²in Jesús tsá² fúui¹ liili¹. In ci² to² mii¹³
liili¹. ³⁹ Joon ga'i²i Jesús joon jin²in:

—¿'Ee li¹ to² li¹ mii¹³? ¿'Ee li¹ci² li¹? Jo mo júuin²
'in xuui²¹² no li¹i cwuu²¹mo 'ino.

⁴⁰ Pe 'in tsá² do gaungøø¹mo Jesús. Joon
ga'wooi²¹ Jesús tsá² ce jilee²¹mo. Joon gatø¹ø
jiin¹³ jmii²¹ coon¹³ sáa³ xuui²¹² tsaa¹³ do, joongi
fiin¹³ coon¹³ 'in ngaliin¹ coon¹³on do. Joon ga'i²i
li raain¹ 'in xuui²¹² do. ⁴¹ Gason¹ Jesús cwoo²¹ 'ido
joon gajin²in sii²¹i xuui²¹² do coon¹³ jmii¹ tya'a:

—Talita cumi. ('E 'øøi²¹-tsi tsá² jin²in: 'Nu
fuu²¹²uu mí², ráan²un no.)

⁴² Tsifu joon garóon²on 'in xuui²¹² tsamí² do.
Joon gangíi¹o. Joon dyatun¹ jiin²gi ngóo¹o. Jileei²¹

tsá² do ganga'goo²¹-tsi. ⁴³ Pe joon ga'^íii² Jesús júu³
Sii¹²¹i 'in tsá² taai² tsi inuu do:
—Jo 'iin fu'²uu' ce jiin¹³ jaain²¹.

Joon gatyu² to² wa'a dø¹ 'in xuui²¹² tsamí² 'in
najiin¹ do.

6

Mo ngóo¹on Jesús fu Nazaret

¹ Mo ngayuumi¹³ gaun'láai² Jesús 'in xuui²¹²
tsamí² tsaa¹³ do joon gangaliin¹mo fu goo¹o
Nazaret coon¹³ tsá² ty'a. ² Mo tí² jmíi²¹² 'ii²¹
woo²¹ tsá² ga'láa² Jesús 'wii²¹² 'e 'e'²e tsá² júu³ tyu²
tsi inuu cwo¹ sinagoga si² do. Joon fúu¹mo 'in
núu²un 'e faa²¹ 'ido. Joon líi¹ tsa'goo²¹-tsi tsá² joon
jin² 'in tsagoo¹o do:

—¿Xiala galití²i 'in tsañuu¹ no 'e faa²¹ no? ¿Ee
júu³ lo 'e¹ 'ino? ¿Xiala jmoo¹o jilaa²¹ milagro lo?
³ 'In tsañuu¹ lo jaain²¹ tí'mó² 'ii. Jón¹ María, joon
ruu²¹mo Jacobo coon¹³ Sé³ coon¹³ Judas coon¹³
Simóoi¹³. Joongi ruu²¹i tsamí² seen²¹mo jee²¹² jna'
lo.

La joon gajin² tsá² Nazaret 'wii¹³ joon jo jo¹ líi²i
Jesús. ⁴ Pe joon gasíi²¹i Jesús 'ii:

—Jilee²¹mo jmoo¹o nuu¹³un jaain²¹ tsá² 'in
faa²¹a júu³ tyu² ty'a Dios pe tsagoo¹o coon¹³ ruu²¹i
'in seein²¹ inuu ty'a jo cóñ²on cwáain¹.

⁵ 'Wii¹³ joon jiin¹³ coon²¹ milagro jo gajmaa¹a
do. Xu tsá² gaun'láai². ⁶ Líi¹ ganga'goo²¹-tsi Jesús
'wii¹³ jo jo¹ galíi²i tsagoo¹o 'ii. Joon mo galicíiin²¹gi
gangó¹ Jesús ga'e²e tsá² la caain²¹ fuu²¹ pi³ taa¹³ li

tyan' Nazaret do. Joon ga'e² Jesús 'in tsá² do júu³ tyú².

Jesús sii²i ji dyatuuin¹ tsá² tya'a tsacwo¹ júu³ tyú²

⁷ Joon gatø¹ Jesús jiin¹³ dyatuuin¹ tsá² tya'a joon gasii¹ 'in 'ido ti' ngái¹. Joon gacwoo¹ júu³ 'e lí² 'wooi² 'ido 'in 'líii³ taai² alma tya' tsá². ⁸ Joon gatyü² to² wa'a jo 'e coon²¹ 'ido jiin¹³ 'mo'u² soon²¹ on. Jo lí² coon²¹ jiin¹³ coon²¹ 'iñi¹ jon'gi tu'mi² jon'gi cuu² lí² coon²¹. ⁹ 'Ná¹ 'ø¹'ø mii²¹ saa¹³ joon tyi¹i coon²¹ 'mi'tyi² jon'on la tún². ¹⁰ Joongi gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² tya'a do:

—Mi cwotaa²naa' coon²¹ inuu do-o jón²oo' ca mi 'woo²¹naa' 'e fuu²¹ do. ¹¹ Wana jo 'iin²¹ 'in tsá² do 'ii²¹ 'naa' xiiali¹ cwolíin²naa' si jo núu²un tsá² júu³ tyii' 'ee joon cwo'woo²¹moo' do. Joon xuu²uu' 'laa²¹ toon¹ tíi¹³ii' lawa coon²¹ li² 'e jmaa²aa' tya'a. 'E la ja²mo fuu²¹uu 'naa': mi ti 'e 'iin² fu juncwii²¹ iwúu¹ ni² tsá² seein²¹ Sodoma coon¹³ tsá² seein²¹ Gomorra. 'In tsá² fuu²¹ do-o jo ga'ii²¹i júu³ tya' Dios mo ganúu²un. Pe wúu¹gi ini² tsá² 'in jo 'ii²¹ 'naa' li¹ cwolíin²naa' la coon²¹gi tsá² seein²¹ Sodoma coon¹³ Gomorra.

¹² Joon ga'woo²¹mo 'in tsá² tya' Jesús do tsacwoo¹ júu³ tyú². Joon gajin²in sii²¹i tsá² li¹ gatyalíin² 'ido:

—'Ná¹ unsii²¹moo' 'e 'i¹-oo' —jin²in.

¹³ Joongi líi¹ fúui¹ 'in 'líii³ ga'woo¹i almas tya' tsá². Joon gasoon²¹on aceite tya' tsatsaa¹³ joon coon¹³ la joon galáa²mo.

Najúun²mo Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹

14 Galitsáa¹mo-tsi róøi¹³ Herodes jilaa^{'21} 'elo tsá jilee^{'21}mo tsá² niñii¹ 'e jmoo¹o Jesús. Pe jin^{'2}in tsá² 'e nigajiin^{'1}in tún¹ Wó³ saai^{'21} tsá² jmií^{'21}, 'wii^{'13} joon liili¹ 'oo¹ Jesús milagro. 'i¹-tsi tsá² 'e Jesús jmoo¹o milagro coon^{'13} júu³ tya' Wó³.

15 Pe seen^{'21}mo 'in gajin^{'2}in:

—Elías no.

'Inliíi^{'13}gi gajin^{'2}in:

—'In faa^{'21}a júu³ tyá² tya' Dios la líi¹ 'in gafaa^{'21} júu³ tya' Dios calii^{'1}no.

16 Joon mo ganúu²un Herodes 'elo joon gajin^{'2}in:

—Wó³-o 'ino, joon jna-a gatyú^{'1}uu to² wiin^{'21} luu^{'21}u. Nigajiin^{'1}o 'ino tún¹ —jin^{'2} Herodes.

17-20 Herodes do nigacáan¹in 'in tsamí² sii^{'21} Herodías. 'In Herodías lo líi¹ 'oo^{'21}o Lii^{'21} ruui^{'21} Herodes. Joon Wó³ do nigašíi^{'21}i Herodes:

—Jo lí² caan^{'21}u'un 'oo^{'21}ruu^{'21}u tsá seen^{'21}mogi.

Joon 'wii^{'13} joon gali'ee^{'1}mo 'in tsamí do Wó³. Joon Herodes tyú^{'2}u to² 'e tsa'i² Wó³ 'næñí³ 'wii^{'13} Herodías. 'In^{'21}in Herodías wa'a júun^{'2}in Wó³ pe jo cwo¹ róøi^{'13} Herodes júu³ 'wii^{'13} góø^{'21}mo Wó³. Joon ñi¹ Herodes 'e Wó³ jaain^{'21} tsañuu^{'1} 'in tyúi^{'1} joongi jaain^{'21} tsá² 'in ñi¹ júu³ tya' Dios. Coon^{'21}o Herodes cwáain¹ coon^{'13} ce tún² jilaa^{'21} 'e faa^{'21} Wó³ fiin^{'13} jo tyú^{'2} 'øøi^{'21}-tsi. **21** Joon galí² 'e gajmaa^{'12}a Herodes jmií^{'21} 'e tsín¹ jiin^{'21}in. Gacwoo¹o 'ee dø^{'2} tsacøøi^{'13} tya'a coon^{'13} 'in tyú^{'2} to² 'láa² coon^{'13} jileei^{'21} tsá² tyiin² seein^{'21} li sii^{'21} Galilea do. Joon Herodías gatsaa^{'21}o xiia' la ijmáa¹a. **22** 'In jamí² Herodías do ga'i² jee^{'21} li néei¹ 'in tsá² góø^{'21} do. Joon gatséen¹in. Joon líi¹ gati^{'2}-tsi Herodes coon^{'13} 'in

tsá² néei¹ gøø^{'21} coon^{'13} 'ido la gatseein¹ 'in s̄imí^{'2}
do. Joon gajin^{'2} røøi^{'13} sii^{'21}i 'in s̄imí^{'2} do:

—Mi^{'2}i doñi'ee 'iin^{'21}mo'o joon cwo^{'3}oo 'nu.

²³ Joon ga'ee^{'21} 'in røøi^{'13} do tyani Dios 'e cwoo^{'1}o
doñi'ee gami^{'2}i 'in s̄imí^{'2} do fiin^{'13} ca coon^{'21} tsa^{'1}
'a to² líi^{'1}i 'ido. ²⁴ Joon gacwo^{'2}i 'in s̄imí^{'2} do joon
gasii^{'21}i sáa^{'3}a:

—¿'Ee mi^{'3}ii tyá' 'ino?

Joon sáa^{'3}gi gajin^{'2}:

—Sii^{'12}i cwocwoo¹ mootyi² Wó³ saai^{'21} tsá²
jmíi^{'21}.

²⁵ Joon tsifu ga'í² tún² 'in s̄imí^{'2} do li tyíin¹ røøi^{'13}
joon ngasii^{'12}i 'ido:

—La lo-o 'iin^{'21}na: cwo^{'2}o coon^{'21} wúun¹ 'yu
mootyi² Wó³ saai^{'21} tsá² jmíi^{'21}.

²⁶ Joon gajaan¹ 'in røøi^{'13} do fa'í³. Pe jo 'ee
futyigi tsu nigali'ee^{'2}mo Dios icwo¹ doñi'ee mi^{'1}i.
Joon niganúu²un jileei^{'21} 'in néei¹ coon^{'13}on do. Jo
gatyuu^{'12}gi to² 'e mi^{'1}i 'in s̄imí^{'2} do. ²⁷ Tsifu gatyu^{'2}
røøi^{'13} to² jaain^{'21} 'láa² 'e tsatyíian¹ mootyi² Wó³.
²⁸ Joon gangó¹ 'in 'láa² do fu 'nuñí^{'3} li 'yuui Wó³
'e tsatyu^{'12}u mootyi² 'ido. Joon gacóon¹on 'yu tsi
coon^{'21} wúun¹. Joon gacwo^{'1}o 'in s̄imí^{'2} do. Joon
'idogi gacwo^{'1}o sáa^{'3}o.

²⁹ Mo galíñii¹ tsá² tyá' Wó³ 'e najúun²mo joon
gangatyíian¹o mootaai² Wó³ joon ganga'áa^{'1}mo.

Cwo^{'1}o Jesúś 'ñá² mil tsá² 'e dø^{'1}ø

³⁰ Mo galiciiin^{'21} joon galicaain^{'21} dyatuuin¹ tsá²
tyá' Jesúś coon^{'13} Jesúś. Joon gajma^{'2}a júu^{'3} Jesúś
jilaa^{'21} 'e nigajmaa^{'1}a joon jilaa^{'21} 'e niga'e^{'2}e tsá².

31 'Wii¹³ tsataai² tsá² joongi jalín² tsá² fúui¹ liili² jiin¹³ jo cwo¹ 'ido dø¹∅ joon gasii²¹i Jesús tsá² tya'a:

—Nilíin²duu' coon¹³ jna. Moo²¹o', 'yii²¹a' ta' ti' catá² li jo 'in tsá² seein²¹.

32 Joon ngaliin²mo Jesús coon¹³ tsá² tya'a joon yaamo gataai² tsi coon²¹ barco. 'In²¹²in tsalín² coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹. 33 Pe fúu¹mo 'in ganí² 'ii li ngaliin¹ do. Joon galicwii¹mo tsá² Jesús. Joon gan-galín² cwiin¹in coon¹³ tii²o jilee²¹mo 'in seein²¹ la coon²¹ fuu²¹. Joongi tyalín² jée¹gi li ngó¹ Jesús. 34 Mo gacwo¹ Jesúts tsi barco gangaa¹mo tsá² fúui¹ liili¹. Joon galifee¹mo-tsi 'wii¹³ tya' 'ido. Téen¹in la téein¹ joo'saa²¹ jo 'in fii²¹² seen²¹mo. Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² 'e²e 'ido júu³ 'láai² liili¹. 35 Joon ni ca'lóo² jaliín² tsá² tya'a li siin¹²in joon sii²¹ 'ido 'ii:

—Ca'lóo² lo joongi jo 'in taain²¹² lo coonti. 36 'I² júu³ 'in tsá² no wa'a cwotyalín²mo la caain²¹ fuu²¹ tyan' li taain²¹² tsá² cwoláa¹a 'iñi¹ dø¹∅, tsu jo 'ee sá² 'e dø¹ 'ino.

37 Joon gañii¹i Jesús:

—Cwoo¹³ 'naa' 'e dø¹ 'ino.

Joon 'in tsá² tya'a do gajin²in:

—Jo liin¹ wa'a tsalaa²¹a'a coon²¹ mil tsi catyuumi¹³ 'iñi¹ 'e cwoo¹o'o 'ino 'e dø¹∅.

38 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Joo' 'iñi¹ 'oo²gii'? Cwojøø²duu'.

Mo galini¹i joon gajin²in:

—'Ná² 'iñi¹ sá²gi tyi' coon¹³ gái¹gi joo²¹ taai² jmii²¹.

39 Joon gatyu¹² Jesús to² wa'a cwó² 'in tsá² do jmaai¹³ coon¹³ poo²¹² jee²¹² ñii²¹ røø²¹ do. **40** Joon gacwó² tsá² ti' cíein¹³ joongi ti' cincuenta. **41** Joon gason¹ Jesús 'e 'iñi¹ 'ná² do joongi jiin¹³ gái¹ 'in joo²¹ taai² jmii²¹² do. Joon gajóø² li' ñu'fú² joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios tya' 'e 'iñi¹ do. Joon gaj-maa¹a 'no³ 'e 'iñi¹ do. Joon gacwo¹o tsá² tya'a wa'a jmáa¹a tyíia³ 'e 'iñi¹ do jee²¹² 'in tsá² fúui¹ do. Joongi gajmaa¹a tyíia³ 'in joo²¹ taai² jmii²¹ gái¹ do. **42** Garó¹mo tu² jilee²¹ 'in gagøø²¹ do. **43** Joongi garó¹mogi dyatun¹ motó² coon¹³ 'no³ 'iñi¹ coon¹³ 'no³ 'in joo²¹ taai² jmii²¹ do. **44** Gagøø²¹ 'ná² mil tsañuu¹ 'e 'iñi¹ do.

Ngii¹ Jesús tii²i ni jmii²¹

45 Joon gatyu¹² Jesús to² 'e tsataai² tsá² tya'a tsíbarco. Joon tsalín² 'ido jéei¹gi lagí 'ña'a li' ngoo¹³ tyíia¹ do. Joon 'iin²¹²in tsalín² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Betsaida la 'ii²¹² 'f² Jesús tsá² júu³. **46** Joon mo ngayuui¹³ joon gangó¹ Jesús fu moo²¹ ngafee¹²i Dios Jmii²¹. **47** Nicanuu²¹ mo ganii²¹ Jesús 'e barco do. 'Ii²¹ ca tún² tsa¹ ni tyíia¹ do. Pe Jesús-gí siin¹²in ca tsaa¹ moo²¹ do 'ña'a. **48** Joon ganí² Jesús 'e jo lí² ngii¹gi barco tya' tsá² tya'a 'wii¹³ liili¹ 'ii¹ tyí² li' cií¹³. Ta'aa²¹ góo¹ mo gangó¹ Jesús li' ngalín² tsá² tya'a. Gangó¹o ngii¹ tii²o ni jmii²¹ do. 'In²¹²mo ngii¹ li' caai²¹ li' ngaliin¹mo 'ido. **49** Ganíi²in tsá² tya'a 'ii jó¹ ngii¹ ni jmii²¹. Galíi¹i 'e tsamoojíi¹ jó¹. Joon ga'oo¹ liili¹. **50** Jilee²¹mo ganíi² 'ii. Joon gafoo²mo 'ii. Pe joon gafee²¹mo Jesús 'ii gajin²in:

—¡Tá² téein¹'-oo'! ¡Jna-a lo, jo foo¹³naa'!

51 Joon ga'ii²¹o tsí barco li taai² tsá² tya'a. Joon gaján² 'íi² tyí² do. **52** 'Áai¹ 'waa'²¹a-tsi tsá² tya' Jesúus tsu jo mo toon¹-tsi 'e júu³ tya' 'e 'iñi¹ do 'wii¹³ joon líi¹ ganga'goo²¹-tsi.

Un'lái² Jesúus tsatsaa'¹³ seein²¹ li sii²¹ Genesaret

53 Mo gatyalín² li ngoo¹³ tyíia¹ ga'ñuu² barco tya'a coon²¹ ti' tyíia¹ li sii²¹ Genesaret. **54** Mo cwo'íi¹i 'ido tsí barco tsifu joon galicwii¹in tsá² 'íi.

55 Joon 'in tsá² do gangalín¹ cwiin¹in la caain²¹ joon ga'láa² 'wii²¹² jajée¹i tsatsaa¹³ 'in tsíin² 'mó² fu li siin¹² Jesúus. **56** La caain²¹ fuu²¹ pi³ si fuu²¹ fee¹ 'ee si ti' fuu²¹ 'ee li tsáa¹ Jesúus gatyía¹ tsá² tsatsaa¹³ tya'a tya'i fu¹ li ngíi¹i Jesúus joon gamiíi¹i tyani Jesúus wa'a cwo¹ Jesúus jiin¹³ ti' siin¹³in soon²¹on. Joon jileei²¹ 'in gason¹ siin³ Jesúus ga'láa²mo 'i.

7

'E un'lái³ tsá² tyani Dios

1 Joon galicaain²¹ tsá² tya' coon²¹ poo²¹² sii²¹ fariseos coon¹³ 'inlíi¹³ tifo² tya' ley li siin¹² Jesúus. 'In tifo² do jalíin² Jerusalén. **2** Joon 'in tsá² lo gacón² cwáain¹ 'e 'in tsá² tya' Jesúus néei¹ gó¹ø joon 'líi² cwoo²¹o. 'øøi¹tsi tsá² 'e jo mo jngíi² cwoo²¹ la tiisi², 'wii¹³ joon gafaa²¹a 'láai². **3** Jileei²¹ fariseos coon¹³ tsá² seein²¹ Israel jmoo¹o la lí² gajmaa¹a 'líi²¹² tsacøøi¹³. Jo dø¹tsá wana jo jngíi² cwoo²¹ la tiisi² mo jéei¹. **4** Mo jalíin² 'moo¹³ jo dø¹ø wana jo mo run²un cwoo²¹ la tiisi². Joongi líi¹ 'láai² jilaa²¹ tiisi² 'e sá² calíi jmoo¹o. Jmoo¹o tsá² la tiisi² run²un tasa 'un²un jmii²¹ joon tsu² coon¹³ jilaa²¹ nii² 'e

jmaai²¹ to² mo gø¹²ø. ⁵ Joon 'in fariseos do coon¹³ tifo² tyá' ley do gaunngi¹¹i Jesús jin²in:

—¿'Ee lí' jo jmoo¹o tsá² tyi'i la lí' gajmaa¹a 'líf²¹² tsacøøi¹³ tyi'? Gø¹²ø pe jo mo run¹un cwoo²¹o la tiisi².

⁶ Joon gañii¹i Jesús:

—Calíi 'in gafaa²¹a júu³ tyá' Dios sii²¹ Isaías gajmaa¹a coon²¹ jí². Joon tsi jí² do gafaa²¹o xiiala lí²naa' tsá² 'in jo tiin¹³ 'e 'e²e tsá² xeei²¹. Gajin²in ni jí² do:

'In tsá² lo untyúi¹ Dios jiin¹³ coon¹³ 'e faa²¹a pe jo tí²-tsi jiin¹³ la to² tyu² Dios.

⁷ Jo 'e to² 'íi³ 'e un'goo²¹o jna. Jilaa²¹a 'e 'e²e tsá² jiin¹³ lí' to² tyu² tsá², jin² Isaías.

⁸ Faa²¹gi Jesús jin²in:

—Ga'íin²mo-'oo' jilaa²¹ to² tyu² Dios, pe coon²¹ tún² jmoo²oo' la tiisi² 'e jmoo¹o tsá² la mo jéei¹ la rúun¹³uun' tsuu² joongi tasa 'uun²¹un jmii²¹. Joongi láa²mo 'e lí la lí 'elo jmoo²oo' la jmoo¹o tsá².

⁹ La joongi gajin² Jesús:

—'In²¹² 'naa' núu³gii' la to² tyu² 'líf²¹² tsacøøi¹³ jon'gi la to² tyu² Dios la no. ¹⁰ La lí gajin² Moisés calíi mo gacwo¹o tsá² ley: "Un'gøø¹²¹mo'o ñu²¹ coon¹³ saa²a." Joon gajin²in: "'In sii²¹ júu³ 'laa²¹ jmii²¹ si saá³a 'ee 'ná¹ jnga²mo tsá² 'ii.'" ¹¹ Pe joon, 'naa'gii', jo cwoo²oo' júu³ 'e uncoo¹³ tsá² jmii²¹ si saá³a 'ee wana gajin²: "Jilaa²¹ 'e sá² tyiia 'e lí² uncoo¹³ jna 'nu lí Corbán." ('øøi¹²¹-tsi tsá² jin²in: nigacwo³oo Dios.) ¹² Wa'a jin² tsá² la no, joon 'naa'gii' jo cwoo²oo' wa'a uncoo¹³on saá³ jmii²¹. ¹³ Mo jmoo² 'naa' la joon tu¹oo' júu³ tyá' Dios lawa'a

jo 'e tyiin²mo. 'In²¹²gi' jmoo²oo' tiisi² 'e gacwo¹ tsá² 'naa' lagí júu³ tya' Dios. Joongi lí¹ 'láai² tiisi² 'e jmoo²oo' la lí¹ 'elo —jin² Jesú sii²¹i 'in tsá² fariseos coon¹³ tifo² tya' ley.

¹⁴ Joon gatø¹ Jesú 'in tsá² fúui¹ taain²¹² do joon gajin²in:

—Nuu²duu' jilaa²¹ 'e fo²oo lo. Joon cwo'øøi²¹-oo'. ¹⁵ Jilaa²¹ 'e gø¹² tsá² jo lí² un'líii³ 'ii la joon. Jiin¹³ 'e 'woo²¹ tsi tsá² 'e jmoo¹o 'e faa²¹ tsá² 'e joon un'líii³ tsá². ¹⁶ Wana sá² loocwoo¹oo' nuu²duu'.

¹⁷ Mo gatíui² Jesú tsá² joon gaí² coon²¹ inuu joon gaunngi¹ tsá² tya'a 'ee 'e júu³ gatyaa¹ do. ¹⁸ Joon gajin² Jesú sii²¹i 'ii:

—¿Ti jon'gi 'naa' 'øøi¹²¹-oo'? Ni²-i 'naa' 'e jilaa²¹ 'e gø¹² tsá² jo tsatoo¹³ tsi alma tya' tsá² pe jiin¹³ tu²o. ¹⁹ Joon mi yuui¹³ joon 'woo²¹o fu caluu tún¹. 'Wii¹² joon jo lí² un'líii³ tsá² tyani Dios.

'Wii¹³ jiin¹³ coon¹³ júu³ la joon jin² Jesú 'e lí²-i dø¹ tsá² doñi'ee. ²⁰ Jin²o jon Jesú:

—E 'woo²¹ li tsi alma tya' tsá² 'e joon un'líii³ tsá² tyani Dios. ²¹ Tsi li tsi alma tya' tsá² 'øøi¹²¹-tsi 'e 'øøi¹²¹-tsi tsá². Li' alma tya' tsá² 'woo²¹ jilaa²¹ 'e gó² 'e 'i¹-tsi tsá². Do-o 'i¹-tsi 'e lí² feei² tsamí² tsá² xeei²¹ si doñi'ee 'e gó² 'i¹-tsi tsá² cwáain¹ tya' tsamí² si tsañuu¹ 'ee. Do-o 'i¹-tsi tsá² wa'a jngaa¹²i tsá² ²² si jmoo¹o 'uun²¹ 'ee. Tsi alma tya'a galíiin²¹²in tsá² jilaa²¹ 'e sá² tya' tsá² xeei²¹; 'aa¹a tsii²¹² wúu¹i; jmoo¹o júu³ 'atsaa²¹; 'i¹-tsi jiin¹³ tya' 'ña'a. Jo li³i 'e jmáa¹a. ²³ 'Wii¹³ 'i¹-tsi tsá² jilaa²¹ 'elo, 'wii¹³ joon 'in 'lii³mo 'ii tyani Dios.

Jaaín²¹ yíia²¹² tsá² coon²¹ fuu²¹ injo^{'1} galíi² júu³ tyá'Jesús

²⁴ Joon gangó¹ Jesús fu coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Tiro coon^{'13} Sidón. Joon gaí² coon²¹ inuu. Joon jo 'iin²¹²in wa'a liñi¹ tsá² coonti pe jo galí²i jiin^{'13} la gali^{'iin²¹²in. ²⁵ Joon tsifu galiñi¹ jaain²¹ tsamí². Joon 'in xuui²¹² tyá' 'in tsamí² lo 'yuui² 'in 'líii^{'3} alma tyá'a. Joon gajó² 'in tsamí² do gasii^{'21}i 'wo-jní¹i wii²¹² tih² Jesús. ²⁶ 'In tsamí² lo galiseein²¹ Sirofenicia, jon' tsagoo¹ tsá² seein²¹ Israel. Pe gajó² jamii¹i tyani Jesús wa'a tyii²in 'ido 'in 'líii^{'3} 'yuui alma tyá' jóon¹on. ²⁷ Pe Jesús gasii^{'21}i 'ii:}

—Cwo²du'u jéei¹ wa'a dø^{'1} xuui²¹² lagí tsii²¹ tsu jo tseein²¹ tyii²¹i 'no^{'3} gó^{'2} xuui²¹² joon cwóo^{'13}o' tsii²¹.

²⁸ Pe joon gañii¹i 'in tsamí² do jin^{'2}in:

—Jo^{'1}o, pe cagiⁱ tsii²¹ 'in tee^{'12} ná' mesa gó^{'2}o 'no^{'3} xuu^{'21} mo gó^{'2} xuui²¹².

²⁹ Joon gajin² Jesús sii^{'21}i 'in tsamí² do:

—Tyá²-u la gafa^{'2}a. Lí²-i cwoo^{'2}mo'o no nicwo^{'íi¹ 'in 'líii^{'3} 'yuui² alma tyá' xuui²¹² tyi^{'i}.}

³⁰ Joon mo gatyee^{'12}i tyá'a gatsee^{'21}i xuui²¹² tyá'a raain¹ ni coo'mó². Nicwo^{'íi¹ 'in 'líii^{'3} 'yuui² alma tyá' 'ido.}

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá² cwuui²¹² jo faa^{'21}

³¹ Gacwo^{'íi¹ Jesús co' fuu²¹ Tiro gangíi¹i Sidón joon ngíi¹i fu li' co' Decápolis, joon gatyía¹ ti' jmíi²¹ tyíia¹ Galilea. ³² Joon mo gatyía¹ do joon gangajée¹i tsá² jaain²¹ tsá² cwuui²¹² 'yúcaai²¹² jo faa^{'21}. Joon gamíi¹ wa'a taan¹ Jesús cwoo^{'21}o tyá' 'ido. ³³ Joon}

gangajéei¹ Jesús 'ii coon²¹ li jo 'in tsá² jóø². Joon gafoo²¹ Jesús uniicwoo²¹ o tsi loocwoo²¹ 'ido. Joon gañíi¹i joongi galii²¹i uniisii¹³ 'ido. ³⁴ Joon gajóø² li' ñu'fú² gasaai²¹-tsi joon gajin²in:

—¡'Efatal! ('øøi²¹-tsi jin²in: ¡Néei² 'wo'o!)

³⁵ La joon ganó¹ loocwóo¹ o. Sii¹³i galí² tyá²-u joon galí²-i faa²¹a røø²¹. ³⁶ Joon gajin² Jesús sii¹³i 'in tsá² 'in gajée¹ 'in jo faa²¹ do:

—Jo 'in fuu²uu' ce jiin¹³ jaain²¹.

Pe lí' tyá²gi to² 'e sii¹³ o tsá². ³⁷ Líi¹ tsa'goo²¹-tsi tsá², joon jin²in:

—Jilaa²¹ 'e jmoo¹ o 'ino 'e tyá² tsu ca 'in cwuu²¹² jmoo¹-o núu²un joongi 'in jo faa²¹a jmoo¹-o 'e faa²¹ 'ido.

8

Cwo¹ o Jesús tyán² mil tsá² 'e gø¹²ø

¹ Jee²¹² jmii²¹² lo galicaain²¹ tsá² fúui¹ liili¹. Jo 'ee sá² dø¹ coonti. Joon gatø¹ Jesús tsá² tya'a joon gasii²¹i 'ido:

² —Líi¹ fúu² líi²na 'in tsá² lo 'wii¹³ ningó¹ 'ni¹ jmii²¹² 'e taain²¹² coon¹³ jna lo. Joon jo 'ee sá²gi dø¹ø coonti. ³ Wa'a 'íi³ júu³ fu tya'a la jo mo gø¹²ø joon jo li plín³ ngí¹. 'Inlíi¹³ jalíin² wíin².

⁴ Joon gañii¹i tsá² tya'a:

—¿Xiala lí² cwóo¹³ o' 'ino 'e dø¹ø? Jo 'in seein²¹ waa'a 'ni¹ coonti.

⁵ Joon gaunngii¹i Jesús:

—¿Joo' iñi¹ 'oo²gi 'naa'?

'Ii-gi gajin²in:

—Dyía¹ tigi.

6 Joon gatyh² Jesús to² wa'a cwó² ni 'wó² do joon gason¹on 'e 'iñi¹ dyía¹ do joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios. Joon gajmaa¹a 'no³ 'e 'iñi¹ do gacwo¹o tsá² ty'a 'e tsajmaa¹a tyíia³ jee²¹² 'in tsá² fúui¹ do.

7 Joongí ni'aa¹mogi jaain²¹ gáí¹ joo^{'21} taai² jmíi²¹ pi¹³. Joon gacwo¹o Jesús 'maai¹³ Dios ty'a 'in joo^{'21} taai² jmíi²¹ pi¹³ do joon gatyh² to² jmaa¹a tsá² ty'a tyíia³ 'in joo^{'21} do. **8** Tyú²-u gagøø^{'21}ø jilee^{'21}mo. Joongí tii²¹gi dyía¹ 'motó² røøi¹ 'e gasái¹. **9** Xuu jogí tí¹ tyán² mil tsá² 'in gagøø^{'21}ø do. Joon ga'íi² Jesús 'in tsá² do júu³. **10** Joon 'ña'gi ga'í² tsi coon²¹ barco coon^{'13} tsá² ty'a. Joon ngaliin¹ fu coon²¹ li sii²¹ Dalmanuta.

Míi¹i tsá² fariseos coon²¹ li²

11 Joon jee²¹² jmíi²¹² joon gajalín² 'inlíi¹³ tsá² fariseos joon ga'láa² 'wii²¹² jo cwo¹o júu³ ruu^{'21} coon^{'13} Jesús. 'Lin²¹²in 'in tsá² fariseos do tyaan¹ cwáain¹ xiala líi¹ Jesús, 'wii^{'13} joon gamíi¹i waa'a 'e² Jesús 'ido coon²¹ li² ty'a ñu'fú². **12** Pe gasaai²¹-tsi Jesús líili¹ joon gajin^{'2}in:

—In tsá² lo jo tsáai¹-tsi Dios mo míi¹i coon²¹ milagro. 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jiin^{'13} coon²¹ li² ty'a milagro jo cwo³oo 'in tsá² lo.

13 Joon gath²mo Jesús 'in tsá² do. Ngatáa¹i tsi barco joon gangó¹ fu li' ngoo^{'13} tyíia¹ cataain do tún¹.

Tyíian^{'3} ty'a'fariseos

14 'In tsá² ty'a' Jesús do niga'íin¹mo-tsi 'e coon²¹ 'ee dø^{'1}ø. Jí tii² coon²¹ iñi¹ nityaan¹ tsi barco do.

15 Joon gajin^{'2} Jesús sii^{'21}i tsá² ty'a:

—Ñíi²duu, tii¹moo' coon¹³ tyiian³ tya' fariseos joongi tii¹moo' coon¹³ tyiian³ tya' tsá² tya' róøi¹³ Herodes.

¹⁶Joon tsá² tya'gi ga'láa² 'wii²¹² sii²i la 'oo²¹ jee²¹² yaai jin²in:

—'Wii¹³ jo 'e 'iñi² lee²o' 'e joon 'e gajin²in la no.

¹⁷Ñii¹ Jesús 'ee 'e sii²i 'ido joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—¿'Ee li' foo²¹ 'naa' 'e jo 'oo²oo' 'iñi¹? ¿Ti jo mo 'øøi²¹-'oo'? ¿Ti jo mo lili²ii'? ¿Ti 'áai¹ ni 'waa²¹ tyi² 'naa'? ¹⁸¿Ti jo jøø²øø' coon¹³ unni²ii'? ¿Ti jo nuu²uun' coon¹³ loocwoo²oo'? ¿Ti jo tii²-'oo'? ¹⁹Mo gajmáa³aa tyíia³ 'e 'iñi¹ 'ñá² do jee²¹² 'ñá² mil tsá², ¿joo'gi 'motó² 'e garøøi¹ do?

Joon gajin² tsá² tya'a:

—Dyatun¹gi gati².

²⁰—Joon mo gajmáa³gii tyíia³ dyíia¹ 'iñi¹ jee²¹² tyán² mil tsá² —jin² Jesús— ¿joo' 'motó² róøi¹ 'e gatyian²¹gii¹?

Joon gajin²in tún¹ tsá² tya'a:

—Dyíia¹gi gati².

²¹Joon gajin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—¿Ti jo mo 'øø²¹mogi-'oo'?

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsatiui² fu Betsaida

²²Mo gatyalíin² Jesús fuu²¹ Betsaida gangajée¹i tsá² jaain²¹ tsatiui² li siin¹² Jesús. Gami¹i wa'a soon²¹ Jesús tya'a. ²³Joon gason¹ Jesús cwoo²¹'in tsatiui² do. Gangajée¹i li' ti' fuu²¹. Joon gasúun² jmi¹e²e unni² 'ido. Joongi gataan¹ cwoo²¹o tya' 'ido. Joon gaunngi¹i wana nijnéei²xu. ²⁴Gajóø²'in tsatiui² do joon jin²in:

—Jóø³moo tsá². Jóø²na tsá² 'in líi¹ la li 'mó² pe ngíi¹o.

²⁵ Joon gataan¹ tún¹ Jesús cwoo²¹o unni² 'ido. 'In tsatiui² do gajóø²ø coon¹³ ce tún² joon ga'láa²mo coonti. Najóø²o jilaa²¹ røø²¹. ²⁶ Joon gatyü² Jesús to² 'a tsei² 'ido fu tyá'o. Joon gajin²in:

—Jo ngíi²¹un 'e fuu²¹ do, jogí 'in fu²¹u coonti jilaa²¹ 'e nigalí² tyí'i.

Tú³ jmoo¹o júu³ 'e Dios gasii¹in Jesús 'e jmoo¹o tiin¹³ tsá²

²⁷ Mo galicíi²gi ngalíin² Jesús coon¹³ tsá² tyá'a fu la caain²¹ fuu²¹ pi³ náa¹ co' Cesarea de Filipo. Li ngalíin² tyá'i fu¹ gaunngíi¹i Jesús sii²¹i tsá² tyá'a:

—¿'lin jna jin² tsá²?

²⁸ Joon gañii¹i tsá² tyá'a:

—'Inlíi¹³ jin² 'e Wó³ saai²¹ tsá² jmíi²¹ 'nu. 'Inlíi¹³gi jin² 'e Elías 'nu. Joon 'in catyaai²gi jin² 'e jaain²¹ 'in gafaa²¹ júu³ tyá' Dios calíi 'nu.

²⁹ Joon gaunngíi¹i Jesús tsá² tyá'a:

—'Naa'gíi', ¿'iin jna fáa¹³aa'?

Joon gajin² Tú³:

—'Nu Cristo, 'in gasii¹in Dios 'nu.

³⁰ Pe gatyü² Jesús to² 'e jo 'in sii²¹i tsá² tyá'a ce jiin¹³ jaain²¹ 'e Cristo 'ii, 'in gasii¹in Dios.

'i¹ Jesús júu³ ijúun²in

³¹ Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² 'e²e tsá² tyá'a do jin²in:

—Jna-a 'in Ruu²¹na Tsá². Joon 'ná¹-a móo³oo wúu¹ liili¹. Jileei²¹ tsacøøi¹³ coon¹³ 'in tyü² to² tyá' untsá² coon¹³ tifo² tyá' ley 'ee¹mo jna. Joon

'ii ijngaa¹²mo jna pe jiin¹oo tún¹ mi ti² 'ni¹ jmii²¹² 'e gajúun²na.

³² Gafaa²¹a coon²¹ júu³ coon²¹ tsáa¹gi. Joon gatø¹ Té³ Jesús coon²¹ li gái¹. Joon gajin² Té² si²¹i Jesús:

—Jo foo³gi¹ la no.

³³ Pe gajiin¹² Jesús níi¹i, gajóøi² tsá² tya'a joon gajin²in si²¹i Té³ do:

—Jeein¹³ coon¹³ jna. Satanás 'ná tsá jo 'i¹-o' 'ná júu³ tya' Dios. Jiin¹³ jmaai¹³ júu³ tya' tsá²-a 'i¹-o' ná.

³⁴ Joon gatø¹ tún¹ Jesús tsá² tya'a coon¹³ jileei²¹ tsá² taain²¹² coon¹³on joon gasii²¹i 'ido:

—Wana 'in 'iin²¹²in jalín² coon¹³ jna 'ná¹-a cwo'iin²mo-tsi 'wii²¹² tya' 'ñá'o joon 'ná¹ tyaa¹ tyé² 'ñá'a 'e júun²in lagí ijúun²na. Joon 'ná¹ cwojmaa¹a la to² tyé² jna. ³⁵ Tsá jileei²¹ 'in 'iin²¹²in tiin¹³ juncwii²¹ tya' yaai 'e joon i'iin²mo juncwii²¹ tya'a. Pe jileei²¹gi 'in 'iin²in juncwii²¹ tya'a 'wii¹³ jna, joongi 'wii¹³ júu³ tyé² tya' Dios joon tiin¹³mo 'i juncwii²¹ tya'a. ³⁶ Jo 'ee to² 'ií³in tya' tsá² wa'a jnaa²¹a la tøøi² cwoo¹³ fu juncwii²¹ pe caa²¹mo alma tya'a li 'ii²¹. ³⁷ Jo lí² tyii²¹ tsá² coon¹³ cuu² alma tya'a. ³⁸ Wa jaain²¹ 'oo¹o fa'ii²¹ 'wii¹³ jna joongi 'wii¹³ júu³ tyilia jee²¹² 'in tsá² jo 'naai¹² Dios jee²¹² 'in 'oo¹o tsaa² tyii¹ joon jna-a jon, 'in Ruui²¹ Tsá², in'oo³oo fa'ii²¹ 'wii¹³ tya' 'ii mi yí³aa coon¹³ ángeles tyúi¹ joon ungoo²¹ tsá² jna la ungoo²¹ tsá² Dios Jmii²¹ nano —gajin² Jesús si²¹i tsá².

9

¹ Joon gajin² Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' 'inlíii¹³ jee²¹² 'in téein²
lo jo ijúun²in ca iliñii¹ xiuala tyu² Dios to² tsá².

Jesús unsíi²i 'e líii¹i

² Jnáuu² jmíi²¹² 'e gangíii¹ joon gajée¹i Jesús Tú³
coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³. Joon ngalín² coon¹³
'ido coon²¹ ni moo²¹ ñíi¹. Joon do-o gaunsíi²i
Jesús 'e líii¹ tyani 'in catyaai² do. ³ Siin¹³in galíii¹
líili¹. Jnéei¹ taa²¹ ca la taa²¹ 'moo²¹ ce jiin¹³ jaain²¹
taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹ mo run²un siin³ jo
lí² ta' taa²¹. ⁴ Joon gajnéi¹ líi²¹² Elías coon¹³ líi²¹²
Moisés 'e lí téein² do. Joon gasíi²i coon¹³ Jesús
⁵ Joon gajin² Tú³ siíi²¹i Jesús:

—Tifo² tyii'i, líi¹ tyá² 'e toon²¹o'on lo! Jmóo¹³o'o
'ní¹ 'ná¹ pi³. Coon²¹ tyi'ná coongí tya' Moisés
coongí tya' Elías.

⁶ Pe Tú³-gi do jo ñii¹ 'ee faa²¹a, lí' faa²¹a 'goo²¹o.
Joon 'goo²¹o jon 'in tsá² gáí¹ do. ⁷ Joon gajgó¹
coon²¹ jnúi¹ yu' lí téein² joon ga'íi² 'iin³ tya' lí téein²
'ido. Joon jee²¹² 'e jnúi¹ do ganúu²un coon²¹ júu³ 'e
jin²:

—'In lo-o yuuñ²¹ tyilia 'in 'iin²¹²na. Tyaan²¹duu'
cwáain¹ 'e jin²in.

⁸ Tsifu joon mo gajóø²ø la 'ui jo 'in ganíi²gi jiin¹³
jaain²¹, jiin¹³ 'ña'a Jesús ganíi²gi.

⁹ Mo gajgaai²¹ 'e moo²¹ do joon gasíi²¹i Jesús
'in tsá² gaai²¹ do 'e jo 'in siíi²¹i 'ido jiin¹³ jaain²¹
jilaa²¹ 'e ganíi² do ca mi jiin¹in túñ¹. ¹⁰ 'Wii¹³ joon
ga'maa²¹o 'e júu³ do jee²¹² 'ii. Joon gaunngíi¹i jee²¹²

ruu²¹i 'ee 'øøj²¹-tsi tsá² mo gajin² Jesús: "Ijiin¹o tún¹ Ruu²¹i Tsá²." ¹¹ Joon gaunngii¹i tsá² tya' Jesús:
—¿'Ee li¹ jin² tifo² tya' ley 'e 'lii²¹ Elías 'ná¹ jó¹ nifu?

¹² Joon gañii¹i Jesús sii²¹i 'ido:

—'E ja²mo Elías jó¹ nifu. Joon tyaa¹o tyá² jilaa²¹. Júu³ la ja²mo gajin² jí² tya' Dios tya' Ruu²¹i Tsá² mo jin² 'e inii²¹ wúu¹. Joongi jin² jí² tya' Dios 'e jo 'iin²¹in tsacøøi¹³ tsáai¹gi-tsi 'ii. ¹³ 'E ja²mo fo³gii —jin² Jesús— Elías najó¹ joon 'inlíi¹³ tsá² gajmee²¹mo 'ii jilaa²¹ 'e 'iin²¹in jiin¹³ la gajin² ni jí² tya' Dios ilí².

Un'lái² Jesús jaain²¹ xuui²¹² 'in 'yuui² 'in 'lii¹³ alma tya'a

¹⁴ Joon mo ngayuui¹³ joon ngaliin¹ li néei¹ 'in tsá² tya'a catyaai²gi do. Joon ganíi²in tsá² fúui¹ li¹ taain²¹² cu' li¹ li tyíin¹ 'in tsá² tya'a catyaai² do. Joon coon¹³ tifo² tya' ley téein² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i. ¹⁵ Joon tsifu mo gajnée¹i Jesús jilee²¹mo ganga'goo²¹-tsi. Joon ngaliin¹ cwiin¹in ngaun-jiin¹in Jesús. ¹⁶ Joon gaunngii¹i Jesús tsá² tya'a:

—¿'Ee júu³ jo cwoo²oo' ruu²¹naa' coon¹³ 'ido?

¹⁷ Joon jaain²¹ 'in tsá² téein² do gañii¹:

—Tifo², lo jee²na yueun²¹ tyilia 'in 'yuui² 'in 'lii¹³ alma tya'a. Joon jo cwoo²¹ faa²¹ 'inlo. ¹⁸ Joon doñixiia' siin¹²mo 'in 'lii¹³ lo jmoo¹o saain¹ cií¹³i ni'wó² joon 'yee²¹ jon¹ moo'oo²o joongi cuu²¹i moojóon¹on. 'Wii¹³ joon 'wo² ga'íi²-tsi. Namí³oo tya' tsá² tyi¹i wa'a 'e tyili²in 'in 'lii¹³ do pe jo gali¹i.

¹⁹ Joon gañii¹i Jesús sii²¹i 'ido:

—'Naa' líi¹naa' tsá² 'in jo jo^{'1} líi²i. ¿Tí wóo²gi 'áai¹ 'ná¹ taan²¹²na coon^{'13} 'naa'? ¿Tí wóo²gi 'áai¹ 'ná¹ lifeei^{'1}-tsii 'wii^{'13} tyii'? Nijee²¹duu' 'in xuui²¹² do fu lo.

20 Joon ngajée¹mo 'in xuui²¹² do. Mo ganíi²in 'in líi^{'13} 'yuuí² alma tya' 'in xuui²¹² do Jesús joon gajmaa¹a júuin² níi^{'1} 'in xuui²¹² do. Joon gacíi^{'21}i 'in xuui²¹² do ni 'wó², 'yee^{'21} jon¹ moo'oo²o. **21** Joon gaunngíi^{'1} Jesús jmii²¹ xuui²¹² do:

—¿Xiiati ningóo¹ 'e líi^{'1} la no?

Joon gajin' jmii²¹ xuui²¹² do:

—Ca mo xuui²¹² pi^{'13} 'ii. **22** Joon líi¹ 'láai² naa^{'13} nipii¹in ni jí² joongí tsi jmii²¹ 'e 'iin²¹²in jngaa^{'13}mo 'ino. 'Wii^{'13} joon wana 'e líi^{'2}i fúu² cwoliin¹un jna'a joon uncooon^{'13}on jna'a.

23 Gasíi^{'21}i Jesús 'ii:

—Wa lijai^{'2} líi²u, jilaa^{'21} ilí² tya' 'in jai^{'2} líi².

24 Joon ga'oo¹o 'in jmii²¹ xuui²¹² do:

—¡Jo^{'1}o líi²na! ¡Uncooon^{'13} 'ná jna 'e ilí² jai^{'2}gi líi²na!

25 Mo ganí² Jesús 'e líi¹ fúui¹ tsá² galicaain²¹ gasíi^{'21}i 'in líi^{'13} do:

—'Ná-a 'in jo cwo^{'1}o faa^{'21} 'in xuui²¹² lo jogí cwo^{'1}o núu²un, jna-a tya^{'3}uu to² 'e juu^{'12}u, tíui¹ 'in xuui²¹² no. Jo 'ú²gi^{'1} alma tya'a.

26 Joon ga'oo¹o 'in líi^{'13} do joon gajmaa¹a júuin² níi^{'1} tún¹ 'in xuui²¹² do. Joon gacwo'íi^{'1}i. Gatiui² 'in xuui²¹² do lawa jaain²¹ líi²¹². 'E joon gajin^{'2} 'in tsá² fúui¹ do 'e líi²¹²mo 'ido. **27** Pe joon gason^{'1} Jesús cwoo²¹ xuui²¹² do joon gasaa^{'13}a joon gasiin^{'12}mo 'in xuui²¹² do.

28 Joon mo ga'í² Jesú斯 tsi coon²¹ inuu joon gaunngi¹i tsá² tya' 'ii:

—ξ'Ee lí' jo galí² jna'a 'e tylí² jna'a 'in 'líi³ do?

29 Jesú斯-gi gajin²in sii²¹i tsá² tya'a:

—Jiin¹³ mo jmoo¹o tsá² taa²¹ tyani Dios joon jo dø¹ø joongi feei¹ tsá² Dios, jiin¹³ la joon cwo'¹i 'in 'líi³ la no.

'Ii² Jesú斯 júu³ tún¹ ijúun²in

30-31 Mo gangalíin² 'ido gangí¹i fu Galilea. Joon jo gali'iin²¹in Jesú斯 'e liñii¹ jiin¹³ jaain²¹ 'wii¹³ 'e²o jiin¹³ tsá² tya'a. Gajin²in sii²¹i 'ii 'e isaan¹mo tsá² 'in Ruu²¹i Tsá² jaan¹²in ja'cwoo²¹ tsá² joongi ijngaa¹²mo 'ii. Pe mi tsín¹ 'ni¹ jmií²¹ ijúun²in joon ijiin¹o tún¹. **32** Pe 'in tsá² tya'a do jo 'øøi¹²¹-tsi 'e sii²¹ 'ido 'ii. Joongi 'goo²¹-o wa' unngi¹gi.

Tin 'in tyiin²gi

33 Joon gatyalíin² fuu²¹ Capernaum. Mo ngataai² Jesú斯 coon²¹ inuu joon gaunngi¹i tsá² tya'a:

—ξ'Ee júu³ jo cwoo²oo' ñilfin²naa' tya'i fu¹ do?

34 Pe joon lí coon²¹ gajaan¹ tii² 'wii¹³ lí jalíin² do nasí²i jo cwo¹júu³ ruu²¹i 'e 'iin 'in tyiin²gi jee²¹² 'ii. **35** Joon gacwó² Jesú斯. Joon gatø¹ø jiin¹³ dyatuuin¹ tsá² tya'a joon gasí²¹i:

—Wana in 'iin²¹²in jmaa¹a to² nifu jee²¹² 'naa' 'ná¹ jméi¹ 'ña'a lawa'a tsá² 'wéi¹ joon unjíi²o jon jilee²¹mo 'in catyaa² do.

36 Joon gatíi²¹ Jesú斯 jaain²¹ xuui²¹² gatyéei¹ tún² tsá¹ jee²¹² lí néé¹i. Joon gataan¹²in cwáa¹a 'ido joon gajin²in:

37 —Wana 'ii²¹ tsá² xuui²¹² la líi¹ 'ino cwáain¹ tyiia, 'ii²¹mo jon 'ido jna. Joon 'in 'ii²¹ jna do pe jon'on jiin¹³ jna 'in 'ii²¹ 'ido joongi 'ii²¹mo jon 'in gasii¹in jna do.

'In jo 'eei¹ jna' 'neei¹ jna'

38 Joon gajin² Wó³ sii²¹i Jesús:

—Tifo², ganee²¹²moo'o jaain²¹ 'in jin² 'e 'wooi²¹ 'in 'líii³ taai² alma tya' tsá². Joon mo 'wooi²¹ 'in 'líii³ do joon jin²in sii²¹i 'in líii³ do: “Jesús tyú² to² 'e 'woo²¹moo'.” Pe jo ngii¹i 'ido coon¹³ jna' wii¹³ joon gatyuu¹³moo'o.

39 Pe gajin² Jesús:

—Jo untsaa¹³naa'. Jiin¹³ jaain²¹ lí² faa²¹ 'e gó² 'wii¹³ tyajna joongi jmaa¹a coon²¹ milagro coon¹³ to² 'e 'óo³oo. **40** 'In jo 'eei¹ jna' 'ii jon 'nee¹mo jna'. **41** Doñi*'iin* 'in 'iin²¹²in uncoon¹³ jna joon cwo¹o 'naa' fin¹³ coon²¹ vasa jmii²¹ 'wii¹³ tsá² tya' Cristo 'naa' la ja²mo sá² 'lee¹²i.

'Áai¹ gó² tya' 'in 'noo¹ tsaa²

42 Faa²¹gi Jesús jin²in:

—'Áai¹ gó² tya' doñi*'iin* 'in jmá¹ 'e lí² 'oo¹o tsaa² 'in xuui²¹² 'in jo¹ líii² jna. 'E tyú²gi tya'a wa'a 'nue¹ tsá² luu²¹²u coon²¹ too¹ fee¹ joon pii¹in tsá² 'ii fu tsi jmi¹ñi¹³. **43** Wana coon¹³ cwoo¹o jmoo¹ lí² 'óo¹²o tsaa² tyú²gi tyi'i wa'a tyú²o'o. Tsú tyú²gi wa'a taan²u'un juncwii²¹ coon¹³ coon²¹ cwoo¹o lagi 'a cwóo¹³o lí 'ii²¹ coon¹³ ji tún² cwoo¹o. Tsú lí 'ii²¹ do jo lí² dyú¹ tsá² jí² tya'a coonti **44** joon jo júuin² joo¹³ jogi guu¹ jí² coonti. **45** Joongi wana tí¹³i jmaa¹ ga'aa¹a tsaa² tyú²o'o jon. Tsú tyú²gi tyi'i

wa'a jmaa²a to² tyu² Dios mo taan²un juncwii²¹ jluu¹³mo'o lag*ı* tii¹u'u fu li 'ii²¹ coon¹³ ji tún² tii¹³i. Tsu fu li 'ii²¹ do jo lí² dyu¹ tsá² ji² tya'a ⁴⁶ joon jo júuin² joo¹³ joon jog*ı* guu¹ ji² tya'a. ⁴⁷ Wana unni²i jmoo¹o 'e lí² 'oo²o tsaa² tyí²du'u coonti tsu tyu²gi tyi'i 'e 'uu¹u'u coon¹³ coon²¹ unni²i li tyu² Dios to² lag*ı* coon¹³ ji tún² unni²i cwóo¹³o li 'ii²¹. ⁴⁸ Tsu li 'ii²¹ do jo júuin² joo¹³ jo'gi ji² coonti.

⁴⁹ 'Tsu jilee²¹mo liñii¹mo coon¹³ ji². Joon 'ná¹ caai²¹ tsá² ñi² jilaa²¹ fa¹ 'e cwo¹ tsá² Dios. ⁵⁰ 'E tyu²-u ñi² pe wana ga'ín¹ jmá² tya', ¿'ee coon¹³ iliñi³gi tún¹? Cwolíi¹naa' la lí¹ ñi² tyu² joon cwoli-sein²¹moo' 'e tyu² coon¹³ la jaain²¹ la jaain²¹.

10

Jesús 'e'²e tsá² tya' 'e xeei²¹ tsá² tsamí² tya'a

¹ Gacwo^{ii¹} Jesús fuu²¹ Capernaum. Gangóo¹ li sii²¹ Judea. Gangóo¹ li' ngoo¹³ jmii²¹ Jordán li 'yeei²¹ ñi¹. Do-o galicaain²¹ tsá² fúui¹ liili¹ 'e li siin¹²in do. 'E'²e Jesús tsá² tún¹ la li 'e gatii²i. ²Joon gangatyéen¹in tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ fariseos li siin¹² Jesús. 'In fariseos do 'iin²¹²in jmáa¹a 'e tøø²¹ Jesús coon²¹ tsaa² tya'a. Joon gaunngii¹i:

—¿Tí cwo¹ ley tya' Moisés júu³ wa'a xeei¹ tsá² 'in gacui² cwoo²¹ coon¹³?

³ Joon gañii¹i Jesús:

—¿'Ee to² gatyu² Moisés?

⁴ 'Li-g*ı* gajin²in:

—Moisés gacwo'o tsá² júu³ 'e cwo^{'1} tsañuu^{'1} 'in tsamí² do coon²¹ mo'jí² 'e tíu²mo 'ii. Joon coon^{'13} mo'jí² do lí²-i xeei¹ tsá² 'in gacui² cwoo²¹ coon^{'13}.

⁵ Jesú-s-gí gajin^{'2}in:

—Moisés gacwo¹ júu³ 'e joon tsu 'wii^{'13} 'e soo²¹-oo' 'naa' yaamoo'. ⁶ Pe mo gajmaa¹ Dios la jilaa^{'21} 'e sá² gajmeei¹ Dios tsañuu^{'1} coon^{'13} tsamí². ⁷ 'Wii^{'13} joon ili² tíui² tsañuu^{'1} jmii^{'21} coon^{'13} sáa³a joon licaain²¹ coon^{'13} tsamí² ty'a'a. ⁸ Jee^{'212} 'in gái¹ do liin¹ lawa jaain^{'21} tsá². La joon jo tigi gái¹. Joon galí^{'1}jaan^{'21}mo. ⁹ 'Wii^{'13} joon jo lí²gí xeei¹ tsá² 'e gauncaain^{'21} Dios.

¹⁰ Mo ngataai² coon²¹ inuu joon gaunngíi^{'1}i tún¹ tsá² ty'a'a 'ee 'øøi^{'21}-tsi tsá² 'e júu³ do. ¹¹ Joon gasíi^{'21}i Jesú-s 'ii:

—'In tsá² 'in tíui² tsamí² ty'a'a joon cui^{'2} cwoo²¹ coon^{'13} 'in xeei^{'21} unrøøi¹ 'ña'a tsaa². ¹² Wana tsamí² tíui² ñuu^{'1} ty'a'a joon cui^{'2} cwoo²¹ coon^{'13} 'in xeei^{'21}gí 'e unrøøi¹ 'ña'a tsaa².

Uncwaai^{'3} Jesú-s xuui^{'212}

¹³ Joon gangajée¹ tsá² jaain^{'21} gái¹ xuui^{'212} tyani Jesú-s joon 'iin^{'212}in wa'a son¹ Jesú-s ty'a' ido. Pe 'in tsá² ty'a'a do gajíi²mo 'in tsá² ngajéei¹ xuui^{'212} do.

¹⁴ Mo gani² Jesú-s galí^{'2} nii^{'21}-tsi joon gajin^{'2}in:

—Cwoo²oo' cwojaliín² 'in xuui^{'212} no li siin^{'12}na. Jojníi^{'13}naa' tsu la líi¹ 'in xuui^{'212} no líi¹i 'in tyu^{'2} Dios to². ¹⁵ La ja^{'2}mo fuu^{'212}uu 'naa' 'in tsá² 'in jo 'ii^{'21} to² tyu^{'2} Dios lawa jaain^{'21} xuui^{'212}, 'ii jo 'e itsa'ií²¹ coonti li tyu^{'2} Dios to².

¹⁶ Joon tii²i Jesús 'in xuui²¹² do, gataan¹²in cwáa¹a 'ido joon mo gataan¹an cwoo²¹tya' 'ido joon gauncwaa³i.

Jaain²¹ simii²¹ sá² cuu² jafee¹²i Jesús

¹⁷ Li ningóo¹ Jesús tún¹ gajó² jaain²¹ tsañuu¹ cwiin¹in gasii²¹i 'wojníi¹i tyani Jesús. Joon gasii²¹i Jesús:

—Tifo² tyúi¹, ¿'ee 'ná¹ jmáa³aa 'e tiin¹³moo juncwii²¹ tyia?

¹⁸ Joon gajin² Jesús:

—¿'Ee li' fu²¹u jna 'in tyúi¹? Jaan²¹mo 'in tyúi¹ joon Dios 'i. ¹⁹ Ñí³o'o to² tyu² ley tya' Dios: "Jo foo¹³'o tsami². Jo jngáa¹³mo'o tsá². Jo jmaa²'a 'uun²¹. Jo fu²¹u júu³ tajuu²¹ jiin¹³ jaain²¹. Jo cóñ²on tsá² tóo². Cwoli'gii²¹mo'o ñu²¹u coon¹³ saa²'a."

²⁰ Joon gañii¹i 'in tsañuu¹ do:

—Tifo², jilaa²¹ 'elo galinuu¹³oo ca mo galixuu²¹²moo.

²¹ Joon gajóøi² Jesús 'ii 'e 'neei²¹ ni 'ido. Joon gasii²¹i 'ii:

—Coon²¹ 'e 'ná¹gi tyi'i: cwo'nii²¹² jilaa²¹ 'e 'oo²¹²'o. Cwo²¹'o jileei²¹ tsá² tañíi² joon lí² 'oo²¹²'o 'láai²gi ñu²fú². Joon uncaan²¹un coon¹³ jna fin¹³ ca júun²mo'o tsaa¹ crúu¹³.

²² Pe mo ganúu²un 'elo líi¹ gajmaa¹a fa'i³ joon nga²mo 'wii¹³ líi¹ galisá² cíu¹u.

²³ Joon gajóø² Jesús cu' li' li siin¹²in joon gajin²in si²¹i tsá² tya'a:

—'Áai¹ tyan¹ to² wa'a cwói¹ tsá² sá² cuu² 'ñ'a'a tyu² Dios to² 'ii.

24 Tsá² tya'a do líi¹ ganga'goo²¹-tsi 'e gajin² Jesús do. Pe Jesús gafaa²¹a tún¹:

—Yuuun²¹ tyiia, líi¹ tyan¹ to² tsá'i² jaain²¹ tsá² 'in tsái¹-tsi 'e sá² cuu² li tyu² Dios to². **25** Tyan¹gi to² 'e tsá'i² jaain²¹ 'in sá² cuu² li tyu² Dios to² lagí jaain²¹ camello ngíii¹ jee²¹² too²¹ tya' moocuu².

26 Mo ganúu²un tsá² tya'a 'elo líili¹ ganga'goo²¹-tsi. Joon gaunngíi¹i la 'oo²¹ ruu²¹i:

—¿'lin inlitiin¹³mo wa la joon?

27 Joon gajóøi² Jesús 'ii. Joon gasíi²¹i 'ido:

—Jo lí² jmá¹ tsá² tiin¹³ 'ñá'a pe lii²¹i Dios, tsu 'e tya' Dios jiin¹³ coon²¹ 'e sá² wa'a jo lí² jmáa¹a.

28 Joon ga'láa² Tú³ 'wii²¹² faa²¹a jin²in:

—Nigatuu²¹² jna'a jilaa²¹ 'e 'oo²o'o joongí nigajalíi²oo'o coon¹³ 'ná.

29 Jesús-gí gañii¹i:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', doñi¹iin 'in gatú² 'ná¹ si gatíui² ruu²¹i 'ee si jmii²¹ si sáa³ 'ee si 'oo²¹²o si jóon¹on 'ee si tó²o 'wó² tya'a 'ee 'wii¹³ jna-a si 'wii¹³ júu³ tya'a xiiala itiin¹³ tsá² 'ee; **30** 'in jmoo¹o la joon i'ii²¹mo cíein¹³ líi²gi 'in taain²¹² fu juncwii²¹ lo. I'ii²¹mo 'ná¹, ruu²¹i, sáa³a, jóon¹on, 'wó² tya'a fin¹³ wúu¹ iní². Joongí itiin¹³mo mi 'ín² juncwii²¹. **31** Pe fúu¹mo 'in líi¹ tsá² tyiin²mo nano pe mi tí² jmii²¹² joon tsá² 'wéi¹ iliin¹. Joon fúu¹mo 'in tsá² 'wéi¹ nano iliin¹ tsá² tyiin² mi tí² jmíi²¹² joon.

Xia'gí tún¹jmoo¹o Jesús júu³ ijúun²in

32 Ngalíin² Jesús coon¹³ tsá² tya'a soo²¹o fu Jerusalén joon gangó¹ Jesús nifu. Li³i tsá² tya'a 'e tsáa¹a 'ido fu Jerusalén 'wii¹³ joon líi¹ tsa'goo²¹-tsi

tsá² tya'a. Joon 'in catyaai² do gangalíin² 'goo²¹o. Joon gatø¹ tún¹ Jesúus jiin¹³ 'in dyatuuin¹ tsá² tya'a. Joon ga'láa² 'wii²¹² gasii²¹i tsá² tya'a jilaa²¹ 'e 'noogi 'e tsangii²i. ³³ Gajin²in:

—Ñíi²duu' la ngalii²¹i' lo fu Jerusalén. Joon do-o injaan¹³in tsá² jna, 'in Ruu²¹na Tsá², tyani 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tifo² tya' ley. Joon 'ii ityu² to² ijúun²na. Joon injaan¹³in jna ja'cwoo²¹ tsá² coon²¹ fuu²¹. ³⁴ Joon 'in tsá² do iungøø¹i jna joongi ipóo²i jna joongi i'ñíi¹i ní³ii joongi ijngaa¹²in jna. Pe mi tsín¹ 'ni¹ jmi²¹² ijiin¹oo tún¹.

Jacobo coon¹³ Wó³ mi¹i coon²¹ favor

³⁵ Joon gangatyéen¹in Jacobo coon¹³ Wó³ jóon¹ Zebedeo li siin¹² Jesúus. Joon gasii²¹i:

—Tifo², 'iin²¹²moo'o 'e jmaa²o'o coon²¹ 'e mii²¹i'i.

³⁶ Joon gaunngii¹i Jesúus:

—¿'Ee 'e 'iin²¹²naa' ilí² tyii?

³⁷ 'Li-gi gajin²in:

—Cwo³'o jna'a wa'a yii²¹a'a jmaai¹³ la cataain²¹ caa¹o'o. Jaain²¹ li' tsáa¹ jaain²¹gi li' tooin²¹² mi tyuu¹³'u to².

³⁸ Joon gasii²¹i Jesúus 'ii:

—Jo ñí³ 'naa' 'ee 'e mi²ii' no. ¿Ti taa²¹ wúu¹ la li 'e wúu¹ 'e tsangii²na? ¿Ti lí² júun²naa' la ijúun²na?

³⁹ 'Li-gi gañii¹i:

—Li³oo'o —jin²in.

Pe Jesúus-gi gajin²in:

—Ja²mo, 'naa' 'ná¹ moo²oo' wúu¹ la imó³ jna joon 'ná¹ júun²moo' la ijúun²na. ⁴⁰ Pe 'e cwaas²¹ tsá² caa¹na li' tsáa¹ tiin¹³ li' tooin²¹² jo tii²¹na cwó³oo 'e

joon. Pe 'e t̄hi²¹ ñii²¹ jiin¹³ 'in nináa¹ tyá² tya'o. 'E lo-o tya' 'e 'iin²¹²in Dios.

41 Joon mo ganúu²un 'in tsá² tya'a dyéi¹ do gatsa'nii²¹-tsi tya' Jacobo coon¹³ Wó³. **42** Pe joon gatø¹ Jesús 'ii joon gajin²in:

—La lí' 'e ñí²'naa', 'in tsá² 'in 'oo¹o to² tya' naciói¹³ fu juncwii²¹ tyá²o to² 'ii²¹. Joongi jileei¹³ tsacøøi¹³ jee²¹² 'ii tyá²u to² ce tyíi². **43** Pe jo lí² la joon jee²¹¹² 'naa'. Li' cíi¹³i ili². 'In 'iin²¹²in jméi¹ 'ñá'a tsafeei¹ jee²¹² 'naa', 'ii 'in t̄hi²¹ uncoon¹³o 'in catyaai²gi do. **44** Joon doñi¹in jee²¹² 'naa' 'in tyá² to² nifu, 'ii 'in uncoon¹³ jileei²¹. **45** Jo mo cwéei¹ 'in Ruu²¹i Tsá² wa'a uncoon¹³ tsá² 'ii. 'Li-o gacwée¹i 'e uncoon¹³o tsá². Joongi gacwée¹i 'e cwoo¹ juncwii²¹ tya'a lawa 'e 'laa¹³ 'e jmaa¹ tiin¹³ tsá² fúui¹.

Un'láai² Jesús 'in tsatíui² Bartimeo

46 Joon gatyalíin² Jericó. Joon mo ga'wooi²¹ Jesús coon¹³ tsá² tya'a coon¹³ tsá² fúui¹ liili¹ 'a fuu²¹ do, do-o nityíin¹in jaain²¹ tsatíui² sii²¹ Bartimeo, jóon¹ Timeo, co' fu¹. Mii¹i caridad. **47** Mo ganúu²un 'e gangíi¹ Jesús tsá² Nazaret 'in tsatíui² do ga'láa² 'wii²¹² 'oo¹o jin²in:

—¡Jesús, jóon¹ David, fúu² cwoliin¹un jna!

48 Fúu¹mo gajíi²mo 'ii jin²in:

—Jo to²o mii¹³.

Pe 'ii-gi gatø² tá²gi:

—¡Jóon¹ David, fúu² cwoliin¹un jna!

49 Joon gajaan¹ Jesús. Joon gajin²in:

—Te'duu' lo.

Joon gangalíin² 'in gasíi²¹ 'in tsatíui² do:

—Tya²-'o'o. Ráan²un no tsá do tø¹ø 'ná.

50 Joon tsifu gatuu²¹ 'mi'jná³ 'yaa'²¹i joon ga'ⁱⁱ²i 'e ngatyéen¹in li siin¹² Jesús. **51** Joon gaunngii¹i Jesús 'ii:

—¿'Ee 'iin²¹²un 'e lí² tyi'i?

In tsatíui² do gañii¹i:

—Tifo², 'iin²¹²na jóø³øø.

52 Jesús-gi gajin²in:

—Lí²-i cwoo²¹o. Ni'láa²mo'o 'wii¹³ jo¹o lí²u'u.

Tsifu joon 'in tsatíui² do galí²-i jóø². Joon gan-goo²¹o la caain²¹ tya'i fu li ngóo¹ Jesús.

11

'Í² Jesús Jerusalén

1 Mo gatyaliín² tyan' Jerusalén co' fuu²¹ Betfagé coon¹³ Betania joon gatyaliín² tsaa¹ moo²¹ sii²¹ moo²¹ Olivos. Joon gasii¹in Jesús gái¹ tsá² tya'a.
2 Gasii²¹i:

—Cwolíin²duu' 'e fuu²¹ pi³ náa¹ do. Mi tyaliín²naa' joon imáa¹naa' jaain²¹ bu³ siin¹² 'neei²¹². Jaain²¹ bu³ 'in jo mo cwó² jiin¹³ jaain²¹. Joon laa²¹²naa' joon tó²øø' fu lo. **3** Wana 'in jin²in: "Ee li' jmoo²oo' la no", joon fuu²uu': "Fii²¹²oo' o 'néi¹ta 'in bu³ lo. Joon tsifu yajaa²¹²na'a 'inlo."

4 Joon gangalín²mo joon gatsee²¹mo 'in bu³ do siin¹² 'neei²¹² coon²¹ tya'i fu¹ tyan' coon²¹ 'ooca'ná¹. Joon gasi²i 'nii²¹² tya' 'ido.

5 'Inlíii¹³ 'in teein¹ do gajin²in:

—¿'Ee jmoo²oo'? ¿'Ee li' síi¹³ii' 'nii²¹² tya' 'in bu' no?

6 'Ii-gi gañii¹i la to² nigatyú² Jesús 'e jin²in. Joon gacwoo¹ 'ido ngaliin¹. **7** Tsifu gatøø¹³o 'in bu' do li

siin¹² Jesús. Joon gaunfuu²¹ sií¹³in moo'wóo¹ bu³ do. Joon gacwó² Jesús. ⁸ Líi¹ fúui¹ 'in ganii¹³ siín³ tya'i fu¹. Inlíi¹³ gatyá² nii²¹² moo²¹ joon gatyaa¹a nifu li ngóo¹ Jesús.

⁹ La 'in ngalíin² nifu lagí 'in jalíin² li caluu 'oo¹o. Jløø¹³mo 'oo¹o jin²in:

—¡Viva tsá² cwaas³mo 'in nigasii¹in Dios! ¹⁰ ¡Líi¹ tyá² mi tyá²'ii to² la to² e gatyá² 'líi²¹² róøi¹³ David! ¡Ña'ñá¹ uncoon¹³ jna'a! —jin² tsá² do.

¹¹ La joon ga'i² Jesús Jerusalén. Joongí ga'i² iyíia² cwo¹ do. Mo ngayuumi¹³ gajóø² ce jilaa²¹ 'e sá² la 'ui joon gangaa¹³in fu Betania tún¹ coon¹³ jiin¹³ 'in dyatuuin¹ tsá² tya'a tsá² joon nica'lóo².

'Í²Jesús tsíifú² tya' 'mó² cwaríi³

¹² Mo ca jná² tún¹ mo ga'wooi²¹ Jesús Betania joon galili³i un'aa²i. ¹³ Joon wíin² ganii²¹ coon²¹ 'mó² cwaríi³ tsi mo³. Joon ngajóø²ø wana tsi cwaríi³ 'e 'mó² do pe jiin¹³ mo³o ganii²¹ mo tyíia² tsá² jo mo tí² jiin²¹ 'e sá² do. ¹⁴ Joon gasii²¹ Jesús 'e 'mó² cwaríi³ do. Joon gajin²in:

—Ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in dø¹ 'oofuu²¹ tyi'ná coonti —jin² Jesús.

Joon ganúu²un tsá² tya'a 'e jin²in do.

Jesús 'woo¹i tsá² 'in néei¹ i'yíia² cwo¹ 'in 'níi¹i

¹⁵ Mo licíiin²¹ joon tyalíin² Jerusalén. Mo ga'i² Jesús fu i'yíia² cwo¹ feei¹ si² do ga'láa² 'wii²¹² 'woo¹i jileei²¹ 'in 'níi¹ coon¹³ 'in ló². Gajiin¹mo mesa li néei¹ 'in unfuui²¹² cuu² joongí li néei¹ 'in 'níi¹ maa²¹². ¹⁶ Joon jo cwoo¹ Jesús 'in ngíi¹ tyan¹

jiin¹³ coon²¹ laa²¹² li' tsi i'yíia² cwo^{'1} do. ¹⁷ Joon gajin²ⁱⁿ:

—Ni ji² tya' Dios jin^{'2}:

'Ná^{3uu} lo ilisii²¹ 'ná¹ tya' júu³ tyá² tya' la tøøi² cwoo^{'13} juncwii²¹.

Pe 'naa'gíi' najmaa^{2aa} lawa coon²¹ tsi too²¹ tya' 'uun²¹ do.

¹⁸ Joon jileei¹³ 'in tyá² to² tya' untsá² coon^{'13} 'in tifo^{'2} tya' ley ganúu^{2un}. Joon 'wii^{'13} ninga'goo²¹-tsi tsá² jilaa^{'21} 'e 'ee¹ Jesús 'gøø^{'21}mo 'in tsacøøi^{'13} do coon^{'13} tifo^{'2} tya' ley. 'Wii^{'13} joon ga'noo^{'12}on xiiala ijngaa^{'12}i Jesús. ¹⁹ Pe mo ga'í² náu³ gacwo^{'ii¹} Jesús coon^{'13} tsá² tya'a 'e fuu²¹ do.

Galityuuⁿ²¹ 'e 'mó² cwaríi³

²⁰ Mo gajná² 'áa³gí gangíi¹i tya'i fu¹ li si^{'2} 'e 'mó² cwaríi³ do. Joon gani²i 'e 'mó² cwaríi³ do nigalityuu²¹ ca tí² jmoo³. ²¹ Joon gati^{'2}-tsi Tá³ joon jin^{'2}in sii^{'21}i Jesús:

—Tifo^{'2}, jøø^{2du}', nigalityuu²¹ 'e 'mó² cwaríi³ do 'e ga'ii^{'2}i tsiiifú² tya'a do.

²² Joon gañii¹i Jesús sii^{'21}i tsá² tya'a:

—Jo cuu^{'13}-'oo' coon^{'13} Dios. ²³ 'E la ja^{'2}mo fuu^{212uu} 'naa', doñi^{'iin} 'in gajin^{'2}in sii^{'21}i 'e moo^{'21} lo: "Jiin^{'13} joon 'u^{'2}u fu tsi jmi'ñi^{'1}." Wana jo toin² 'i¹-tsi joon jo^{'1}o líi² 'e tsatiin^{'13}mo 'e la lí² 'e nigajin^{'2}in do, joon la joon ilí². ²⁴ 'Wii^{'13} joon fuu^{212uu} 'naa', jilaa^{'21} 'e mí^{'2ii} 'naa' coon^{'13} júu³ tyá² wana jo^{'1}o líi²naa^{'1} 'e 'ii^{'13}naa^{'1} joon la joon ilí². ²⁵ Mo foo^{'13}naa^{'1} Dios joon seein^{'21} jaain^{'21} 'in 'eei^{'1} 'naa' jmaa^{2aa} feei^{'1}-'oo' tsaa² tya'a. Joon la joon i'íin²mo

Ñu¹u' tyín¹ ñu'fú² tsaa² tyi'naa'. ²⁶ Wana 'naa' jo 'íin²naa' tsaa² tya' tsá² joon la joon Ñu¹u' 'in tyín¹ ñu'fú² jo 'íin² tsaa² tyi'naa'.

To² e' oo¹o Jesús

²⁷ Joon gangaliín² tún¹ fu Jerusalén. La 'íi²¹² ngíi¹ Jesús i'yíia² cwo¹ do joon gangatyéen¹in 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley joongi coon¹³ tsacøøi¹³. ²⁸ Joon gaunngíi¹i 'ido 'ii:

—¿'lin tyu² to² e jmoo²o la no? ¿'lin gatyu² to² e jmaa²a la no?

²⁹ Jesús-gi gañii¹i sii²¹i 'ido:

—Jna-gi iunngíi²duu. Wana gañii²ii' tyiia joongi ifo³oo 'naa' 'in tyu² to² e jmoo³oo 'elo. ³⁰ ¿'lin gasii¹in Wó³ saai²¹ tsá²jmíi²¹? ¿Ti Dios owa tsá²'ee? Ñii²duu' jna.

³¹⁻³² Joon ga'láa² 'in tsá² do 'wii²¹² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i, jin²in:

—¿'Ee síi¹³i'?

Jo lí² jin²in 'e Dios gasii¹in 'i, jon'gi lí² jin²in 'e tsá² gasii¹in 'i 'wii¹³ 'goo²¹o. Wana gajin²: "Dios gasii¹in 'ii", joon 'í¹-tsi ijin²in Jesús: ¿'Ee lí' jo jo¹ lí²naa' 'ii? Pe wana gajin²in: "Tsá²-a gasii¹in 'ii", ityá² 'nii²¹-tsi jilee²¹tsá² 'wii²¹² jilee²¹mo 'í¹-tsi 'e la ja²mo Wó³ do cwoo¹ júu³ tyu² tya' Dios.

³³ 'Wii¹³ joon gasíi²¹i 'in tsá² do Jesús:

—Jo ne² jna'a.

Jesús-gi gasíi²¹i 'ii:

—Jon'gi jna fo³oo 'naa' 'in tyu² to² e jmoo³oo la no.

12

Júu³ cwáain¹ tyá' tsá² 'in jmoo¹o to² 'e gó²

¹ Ga'láa² Jesúus 'wii²¹² gatyaa¹ júu³ cwáain¹ ejemplo. Joongi gasii²¹i tsá²:

—Galiseein²¹ jaain²¹ tsá² 'in gajñii¹ 'mó² wuunjøø¹³. Coon²¹ tyiia²¹ fee¹ ngajna². Joon gajmaa¹²a coon²¹ 'yá² joongi gajmaa¹a coon²¹ li 'woo²¹ jmi¹³ mi¹³ wuunjøø¹³ do. Gajmaa¹o jon coon²¹ po³ níi¹ li tsauñøø¹i tyiia²¹ tyá'a.

'Mi yuui¹³ joon gatyaa¹a cwoo²¹ 'in xeei²¹ 'wó² tyá'a do. Joon 'ña'gi gangóo¹ wíin². ² Mo gati² jiin²¹ 'e gafuu²¹ mi¹³ wuunjøø¹³ do joon gasii¹in jaain²¹ tsa'leei¹³ tyá'a 'e cóñ² 'ido jiin¹³ mi¹³ wuunjøø¹³ 'e tsíi²i. ³ Pe 'in tsá² ní² 'wó² do gasaan¹²in 'in tsa'leei¹³ tyá'a fii²¹² 'wó² do. Gajmee²¹i joon gasiin¹in ni 'ido jo 'e tyiian¹ coonti. ⁴ Joon 'in tsá² fii²¹² 'wó² do gasii¹in jaain²¹gi tsa'leei¹³ tyá'a. Pe 'inlo-gi ga'øøi¹ 'in ní² 'wó² do. Coon¹³ cuun²¹² gauncwuu²¹i 'in tsá² do, galiwúui¹ mootyíi¹i. Joongi gajíi²mo. ⁵ Pe gasii¹mo túñ¹ jaain²¹gi. 'Ii-gi gajngaa¹²mo. Mo licíiin²¹ gasii¹in fúui¹gi pe 'inlíii¹³ gajmee²¹i joon 'inlíii¹³gi gajngaa¹²mo.

⁶ Joon jaain²¹ jóon¹on 'ña'a 'in seein²¹ tyá'a fii²¹² 'wó² do 'in 'iin²¹²in 'áai¹. Joon li' tséi¹ gasii¹in 'ii ga'í¹-tsi: "Ná¹-a ili'gøø²¹mo yuuñ²¹ tyiia lo." ⁷ Pe 'in tsá² gajmaa¹a to² do gasíi²i jee²¹² 'ii: "Inlo-o 'in 'ii²¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o jmii²¹ mi júun²in 'ido. Cwojngaa¹²na' 'ino joon ilí² tyijna'o' jilaa²¹ 'e 'oo¹o lo." ⁸ La joon gasaan¹²in joon gajngaa¹²mo 'in jóon¹ fii²¹² 'wó² do. Gatyii²mo 'ido li ti' tyiia²¹ do.

9 Joon, ḡ'ee ijmá¹ 'in fii²¹² 'wó² do? Ijó¹ tsifu
joon ijngaa¹²mo jileei²¹ 'in gajmaa¹a to² do. Joon
icwo^{'1}o 'in xeei²¹ 'e 'wó² do.

10 'Ti jo mo gauntsáa¹ 'naa' 'e jin² ni jí² tyá' Dios?
'E cuun²¹² 'e gapii²¹ 'in jmoo^{'13}o 'nú¹ li' co' lawaa' jo
tseein²¹.

Pe 'e joon cuun²¹² nifu. **11** 'Elo-o gajmaa¹a Ña'ñu^{'1}u'
joon 'áa¹mo 'ya²gi líi²na'.

12 'Wii^{'13} ñii¹ 'in tsá² do 'e faa^{'21}a Jesús 'e júu³
cwáain¹ tyá'a joon 'iin²¹²in saan^{'1}mo. Pe 'wii^{'13}
'gøø^{'21}mo tsá² gatúu²mo 'ido. Joon ngaliin¹mo.

Júu³ tyá' 'e 'nii¹ tsá²

13 Mo galiciin²¹ gasii¹in tsacøøi^{'13} 'inlíi¹³ tsá²
fariseos coon^{'13} tsá² tyá' Herodes li siin^{'12} Jesús.
'In²¹²in jmá¹ xiiala ili'níi¹ Jesús coon^{'13} júu³ tyá'a.

14 Joon gangalíin² 'inlo gasii^{'21}i Jesús:

—Tifo^{'2}, ne² jna'a 'e 'ná-á fo^{'2}o 'e la jai^{'2} joon jo
náu^{'13}u'n 'ee jin² jiin^{'13} jaain²¹ tsá², 'wii^{'13} joon jo
jmoo²o la líi¹ tsá². Jiin^{'13} fu² tyá² tyá' Dios 'e²o'o.
Fu^{'2}u jna'a, ḡ'ti 'ná¹ tyii²¹²i' cuu² tyá' tsaa'to² César
tyíin¹ Roma owa'a jo tyii²¹²i' 'ee? ḡ'Tyii²¹²i' sí jo
tyii²¹²i' 'ee?

15 Pe li^{'3}i Jesús 'e gó² 'e faa^{'21} 'ido. Joon gajin^{'2}in:
—᠁'Ee li['] iin²¹²naa' 'e tee^{'21} jna? Cwotyiian¹duu'
coon^{'21} cuu² joon jóø³duu.

16 Gangatyíian¹o joon mo ganii²¹ Jesús joon
gaunngii^{'1}i:

—᠁'lin ni² 'elo joongi 'in 'e sii^{'21} 'e toon¹ lo?

'Ii-gi gañii¹i:

—Tyá' César 'edo.

17 Joon gasii^{'21}i Jesús 'ii:

—Cwoo²oo' jon 'in tyá² to² Roma jiin¹³ 'e gatí²i,
la joon jon cwoo²oo' jon Dios 'e gatí²i.

Unngí¹i tsá²Jesús cwáain¹ tya' 'e jiin¹ tsá² tún¹

18 Joon gangalíin² li siin¹² Jesús 'inlííi¹³ tsá²
coon²¹ poo²¹² sii²¹ saduceos. 'In tsá² do 'í¹-tsi 'e jo
jiin¹gí tsá² mi júun²in. Joon gajin² 'in tsá² do sii²¹i
Jesús:

19 —Tifo², gatyá² Moisés to² jna' wana júin¹
jaain²¹ tsañuu¹ joon jo xuui²¹² seein²¹ tya' tsamí²
tya'a 'in ruui²¹ 'in najúin¹ do 'ná¹ cu²mo cwoo²¹o
coon¹³ 'in tsamí²'níi² do. Joon liseein²¹ yuuán²¹ tya'
'in ruui²¹ najúin¹ do. **20** Galí² 'e galiseein²¹ dyái¹
simii²¹ la 'oo²¹ ruu²¹i. Joon 'in feei¹gí do gacui²
cwoo²¹o. Pe gajún¹mo jo jóon¹on gasái¹. **21** 'In lí
tí² ngái¹ do joon gacui² cwoo²¹o coon¹³ 'in tsamí²
'níi² do. Jún¹mo jon pe jo 'in jóon¹on 'e gasáa¹i. La
joon jon galí² coon¹³ 'in lí gatí² ngaai²¹ do. **22** La
joon gacui² cwoo²¹o la jí dyái¹ do coon¹³ 'in tsamí²
jaain²¹ do. Pe jiin¹³ jaain²¹ jo gasáai¹ jóon¹on.
Coon²¹ mo gajún¹mo jon 'in tsamí² do. **23** Galí²-i la
joon, joon nano fu²u jna'a, mi jiin¹in tsá² jee²¹²
'líi²¹², ¿naai jee 'in dyái¹ do iliin¹ tsamí² tya'a? Tsá
jí dyái¹ do gacu²mo cwoo²¹o coon¹³ 'in tsamí² do.

24 Joon gañii¹i Jesús tya'a:

—Jo joon, lí' cií¹²i 'í¹-'oo'naa' 'wii¹³ jo cwii¹ii
jí² tya' Dios jon'gí 'íi²¹ tya' Dios. **25** Tsá mi jiin¹
'in najúin¹ jon'on tsañuu¹ tiin¹³ jon'on tsamí² lí²gí
cui² cwoo²¹o. Iliin¹ la líi¹ ángeles taai² nü'fú².
26 Joon fo³gíi júu³ xiia' cwáain¹ tya' mi jiin¹ tsá²

tún¹. ¿Tí jo mo ñíi² 'naa' ni jí² tya' Moisés 'e gafaa'²¹ Dios coon²¹ jee²¹² 'mó² 'e coo²¹? Gajin² o la lo: "Jna-a Dios tya' Abraham, joongi tya' Isaac, joongi Dios tya' Jacob", jin² Dios. ²⁷ Coon¹³ la joon 'øøi'²¹-tsi tsá² 'e Dios jon'on Dios tya' lii²¹² 'i pe Dios tya' 'in nijiin¹in. 'Wii'¹³ joon jo la joon 'e 'i¹'-oo' no tsá jiin¹in tsá² tún¹.

'E to² tyu² Dios 'e tyiin²gi

²⁸ Joon gatyiaia²¹ jaain²¹ tifo² tya' ley. 'Ido-gi ganúu²un 'e sii¹ Jesúus coon¹³ 'in saduceo do. Joon 'wii'¹³ ñii¹o 'e nigañii¹i Jesúus 'e la ja²mo joon gaunngii¹i jin²in:

—¿'Noo 'e nifu tya' jilaa²¹ to² tyu² Dios?

²⁹ Jesúus-gi gañii¹i:

—'Elo-o nifu tya' jilaa²¹ 'e tyu² Dios to²: "Nuu²duu' tsá² Israel, 'in Ña'ñu¹u' Dios jaan²¹mo 'i seein²¹. ³⁰ Cwoli'iin²¹²naa' Ña'ñu¹u' Dios tyii' ce caain²¹'-oo'. Joon cwoli'iin²¹²naa' 'ii coon¹³ jilaa²¹ alma tyii' joongi coon¹³ jilaa²¹ 'e 'i¹'-oo' joongi coon¹³ jilaa²¹ wa² pi³ tyii'. 'Elo-o 'e nifu to² tyu² Dios." ³¹ Joon 'e li tí² tún² li la li 'elo-o jon: "Cwoli'iin²¹²naa' jileei²¹ tsá² xeei²¹ lawa yaamoo.". Jo 'e sá² 'e to² tyu² Dios 'e tyiin²gi lagí 'elo.

³² Joon gajin² 'in tifo² tya' ley do:

—Tifo², ja²mo júu³ tyi¹i. Jo¹o 'e fo² 'ná no. Jaan²¹mo Dios seein²¹. Jo 'in xeei²¹gi seein²¹ jiin¹³ 'ii-o. ³³ Tyiin²gi 'e li'iin²¹²na' Dios ce caain²¹-tsi' joongi 'e 'iin²¹²na' 'ii coon¹³ jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi' joongi coon¹³ jilaa²¹ alma tyi' joongi coon¹³ jilaa²¹ wa² pi³ tyi' joongi un'néei¹na' jileei²¹ tsá² xeei²¹ lawa

yia-o'. Tyiin²gi 'elo lagi jilaa²¹ fa^{'1} 'e cwo^{'1} tsá²
Dios coon^{'13} jilaa²¹ 'e jún¹ tsá² ni altar.

³⁴ Mo ganí² Jesús 'e gañii¹i 'ido røø²¹ tiin^{'13} la
ja^{'2}mo ce jilaa²¹ joon gasii^{'21}i Jesús 'ii:

—Xuu 'ná¹gi 'e tyu^{'2} Dios to² 'nu —jin² Jesús.

Joon jiin^{'13} jaain²¹gi jo tá²gi-tsi 'e unngii¹gi.

Jón¹ David Cristo

³⁵ Joon tyín¹ Jesús fu i'yía² cwo^{'1} 'e^{'2}e tsá² joon
jin^{'2}in:

—¿Xiala lí 'e jin^{'2} tifo^{'2} tya' ley 'e Cristo jóon¹
David 'i? ³⁶ Tsu 'lii²¹² David 'ña'o gajin^{'2}in coon^{'13}
'ii^{'21} tya' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios:

Dios Jmii²¹ gasii^{'21}i Señor tyiia:

“Ní^{'1}i caa¹na tsáa¹ ca mi lii^{'2}oo jileei^{'21} 'in 'eei^{'1} 'nu,
joongi núu²o jilaa^{'21} to² 'e tyu^{'2}u.”

³⁷ ¿Pe xiuala lí² 'e jóon¹ David Cristo? Tsu 'wii^{'13}
David do gaunsii^{'21} 'ii Señor tyiia —gajin^{'2} Jesús.

Joon fúu¹mo 'in tsá² taain²¹² do núu²o jløø^{'3}mo.
Núu²o coon^{'13} ce tún² jilaa^{'21} 'e jin^{'2} Jesús.

'Ní^{'1}i Jesús tifo^{'2} tya' ley

³⁸ La jee²¹² 'e^{'2}e Jesús tsá² gajin^{'2}o:

—Tíi¹moo' coon^{'13} 'in tifo^{'2} tya' ley 'in 'iin²¹²in
ngi¹ jee²¹² 'ná¹ coon^{'13} 'mi^{'2} cwaa²¹ joon sii^{'21}i tsá²
'aa²¹²u coon^{'21} tún². ³⁹ 'Li 'noo^{'1}o lí tyiin²gi icwá²
inu cwo^{'1} sinagogas joongi lí tyú²gi lí gó^{'2} tsá².

⁴⁰ Joongi ngi¹o to² 'uun²¹ 'e sá² tya' tsamí^{'2} 'níi^{'2} joon
wa'a jo lí li^{'3} tsá² jmoo¹-o cwaa²¹ liili júu³ tyu^{'2} tya'a.
Pe 'ii-gi inii^{'21} wúu¹gi.

Cwáain¹ tya' cuu² 'e gacwo¹ jaain²¹ tsamí^{'2} 'níi^{'2}

41 Joon galí²-i cafu mo tyín¹ Jesús fu i'yíia² cwo¹ do co' li si' caja to² tsá² cuu². Jóø² Jesús xiiala to² tsá² cuu² do. Joon lí¹ fúui¹ 'in sá² cuu² gato¹o 'láai²gi. **42** Gee²¹² lo-o gatyilia²¹ jaain²¹ tsamí² 'níi², jaain²¹ 'yilia'níi² tañíi² 'áai¹. Joon gato¹o 'in tsamí² 'níi² lo tsi caja tún² centavo pi¹3 ñí³ yáan², 'e tyín¹xá lili¹. **43** Joon gatø¹ Jesús tsá² tya'a joon gasii²¹í:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'in tsamí² 'níi² lo nigacwoo¹ 'láai²gi tyani Dios la jee²¹² jileei²¹ 'in nigato¹ cuu² 'e caja lo. **44** Tsá 'in catyaai² do nigacwoo¹ jiin¹³ 'e nigosái¹ tya'a pe 'in tañíi² lo nigacwoo¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o tya' 'e taain¹ fu juncwii²¹.

13

Ifín¹ tsá² 'e cwo¹fee¹ do

1 Mo gacwo¹íi¹ Jesús fu i'yíia² cwo¹ fee¹ do jaain²¹ tsá² tya'a gasii²¹í 'ii jin²in:

—Tifo¹2, ijóø²du'u 'e cuun²¹² lo joon jóø²du'u 'e 'ná¹ coo¹³ lili¹ no! ¡Líi¹ 'ya²gi jilaa²¹ 'elo!

2 Pe Jesús-gí gañíi¹:

—Nano jóø¹³'ø 'e 'ná¹ coo¹³ lili¹. Pe jée¹gíxá jo iján² jiin¹³ coon²¹ cuun²¹² 'e sifúui¹gi. Jilaa²¹a ixéé²mo.

Li² ilí² la nu'gi i'lín² juncwii²¹

3 Joon ngalíin² fu moo' Olivos 'e si¹2 tyani 'e cwo¹ fee¹ do. Coon²¹ li tyín¹ Jesús coon¹³ Tá³ coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³ coon¹³ Díi³ gasii²¹í 'ii Jesús 'uun²¹mo:

4 —'Ii²¹²i'i 'e fuu²¹du'u jna'a, ¿lìi ilí² 'e nafaa'¹³a do? ¿Noo 'e li² jmáa¹a 'e jin² jilaa²¹ 'elo mi lí²?

5 Jesús-gi gañii¹i:

—Tìi¹moo' 'e ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in coon²¹ 'naa' tóo². **6** Tsù líi¹ fúui¹ 'in jalín² coon¹³ 'e sii²¹ jna. Joon ijin²in: "Jna-a Cristo." Joon coon¹³ la joon icoon¹on tsá² fúui¹ liili¹ tóo².

7 'Pe mi núu³uun' 'e faa²¹ tsá² 'nii²¹ jmoo¹o tsá² si ijmáa¹a tsá² 'ee jo foo¹³naa' tsù la joon ilí² pe jon'on mo tséé¹mogi joon. **8** La coon²¹ la coon²¹ naciói¹³ itéen²mo jon, joon la jaain²¹ la jaain²¹ tsaa'to² itéen²mo jon. Joongi ijøø¹²¹ 'wó² liili¹ la caain²¹ juncwii²¹. Joon iliun'aai²tsá²joon ito¹tsá² mii¹³. Joon jiin¹³ coon¹³ 'elo-o i'láa²'wii²¹² 'e wúu¹ ijó¹.

9 'Pe lí¹³ii' jmaa²aa', un'øø²naa' yaanaa' tsù ijaain²¹ tsá² naa' tyani tsacøøi¹³ nisicaain²¹. Joon do-o i'níi¹i 'naa' joongi ipóo²i 'naa' tsi intsu cwo¹ sinagogas. Iilitii²¹moo' cwolín²naa' tyani tsaa'to² tsafeei¹ joongi tyani róøi¹³ 'wii¹³ tyiajna-a. Joon tyani 'in tsá² do ifoo²oo' cwáain¹ tyiia. **10** Joon la nü'gi ityéi¹ juncwii²¹ 'ná¹-a tyá² tsá² júu³ tya' xiiala ijmá¹ Dios tiin¹³ tsá² tyani jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹. **11** Joon mi tsajée¹i tsá² 'naa' tyani tsaa'to² jo cuu¹³-'oo' 'e isii²¹naa'. Jo 'e 'i¹-'oo', jiin¹³ cwo¹ 'e cwo¹ 'in Espíritu Tyá² tya' Dios 'naa' tsù jon' 'naa' 'in faa²¹ do pe 'in Espíritu do faa²¹a. **12** Ruu²¹mo ijaan²¹i ruu²¹i ijúun²in, joon jmii²¹gi ijaan²¹i jóon¹on. Jileei²¹gi jóon¹on ili'ee¹mo jmii²¹ joongi ijngaa¹²mo. **13** 'Wii¹³ jna-a

jilee²¹mo ili'ee¹mo 'naa' pe ty'a' jileei²¹ 'in jmoo¹o taa²¹ coon¹³ jna ca mi tyei¹ joon itiin¹³mo 'ii.

14 "Líi²¹² Daniel, 'in gacwoo¹ júu³ tyá² ty'a' Dios, gataan¹an ni mo'jí² cwáain¹ ty'a' jileei²¹ 'in un'líii³ tsá² joongi 'in jmoo¹o caai²¹ tsá². Joon mi moo²oo¹ 'inlo taain¹ li jo tí²i taain¹ ('in núu²un, cwo'øø²¹mo-'o'o) joon 'in néei¹ Israel 'ná¹ cwiin¹in fu moo²¹. **15** Mi tí² jmii²¹² joon wana teen¹in caluu 'nú¹ jo lí² wa'a tsatáa¹i i'woo²¹ 'e sá² ty'a'. **16** Joongi wa mo 'in taain²¹² jmoo¹o to² jo lí² cwotyaliin¹ wa'a tsatyiian²¹ sií¹³in. **17** Áai¹ gó² ty'a' tsamí² 'in tyéin¹ yuuñ²¹. Joongi líi¹ fúu² 'in seein²¹ yuuñ²¹ cuu²¹ taa²¹ mi tí² 'e jmii²¹² joon. **18** Mi²ii' tyani Dios wa'a jo 'ná¹ cwiin²iin¹ mi tí² jiin²¹ cwíi². **19** Líi¹ lisá² wúu¹ jee²¹² jmii²¹² joon. Coon²¹ wúu¹ 'e jo mo ñii¹ tsá² ca la mo gajmaa¹a Dios juncwii²¹. Joongi jo lisá²gi mi licíiin²¹. **20** Joon wana jo unxu²gi Ña'ñu¹ 'e jmii²¹² joon jo 'in taa²¹ ce jiin¹³ jaain²¹. Pe tsu^{'wii¹³} 'iin²¹²mo Dios 'áai¹ 'in tsá² do 'in gatyii¹³in nigalixu²gi 'e jmii²¹² do.

21 Joon wana 'in sií²¹ 'naa' jin²in: "Jóø²øø¹, lo siin¹² Cristo" si jin²in 'ee: "Jóø²øø¹, do-o siin¹² 'i", jo jo¹ cwoliin¹naa'. **22** Jo jo¹ cwoliin¹naa' júu³ ty'a' tsu¹ ijaliín² tsá² 'in jin² 'e Cristo 'ii si 'in jin² 'ee 'e cwoo¹ júu³ tyá² ty'a' Dios pe jo jo¹. Jalíin² jajmaa¹a li² milagro 'a coon²¹on tóo² ca 'in gatyii¹³in Dios wa' ilí². **23** Pe gafuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'elo jée¹gi 'e 'naa' jmaa²aa' li³-'oo'.

Xiuala ilí² mi cwéei¹ 'in Ruu²¹i Tsá²

24 Faa²¹gi Jesús jin'in:

—Pe jee²¹² jmii²¹² joon, mi yuui¹³ iní² tsá² wúu¹ ilinuu²¹ li' ii¹ ñi¹ jon'gi sii²¹ ijnéei²gi. ²⁵ Joongi náu¹ ixuu²¹mo 'i. Joongi jilaa²¹ 'e sá² li' yu' juncwii²¹ ijlee¹. ²⁶ Joon imáa¹naa'jna, 'in Ruui²¹Tsá², igóo³oo jee²¹² jnái¹. Joon ity^u³uu to² joon 'ya²gi jilaa²¹ 'e sá² tyiia. ²⁷ Joon isii³na ángeles tyiia 'e uncaain²¹jileei²¹ 'in gatyi³na la jee²¹²la tøøi²cwoo¹³ juncwii²¹.

²⁸ "Náu²duu' 'e júu³ cwáain¹tya' 'mó² cwaríi³. Mo sii²¹ cwáa¹a tya' joon nii¹³ mo³ joon ñi¹ tsá² 'e nijó¹ jiin²¹ tya' jmii¹. ²⁹ La joon jon mi móo³ 'naa' 'e lí² la 'e fuu²¹²uu 'naa' no liñí²ii' 'e najó² tyan'an, 'e nijatyéen¹³in. ³⁰ 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', ilí²-i 'elo la nu'gi ijúun²in tsá² seein²¹ nano. ³¹ Iíin²mo juncwii²¹ joongi i'íin²mo ni 'wó² pe júu³ tyiia jo 'íin² coonti.

³² 'Pe jo ñii¹ jiin¹³ jaain²¹ tsá² 'ee 'ii²¹ si 'ee jmii²¹² ilí² jilaa²¹ 'elo. Jon'on ángeles taa²i ñu'fú² ñii¹. Jon'gi ñii¹ 'in Jón¹ Dios, jiin¹³ la 'ña'a Dios Jmii²¹ ñii¹i.

³³ "Wii¹³ joon tyee²moo' tyú² yaanaa', tyaan²aan' cwáain¹ coon¹³ ce tún². Fee¹³naa' Dios tsu jo 'in ñi¹ mi cwá² hora joon. ³⁴ 'E li la li lawa jaain²¹ tsañuu¹ gacwo'íi¹. Ngóo¹ wíin². La jee²¹² icwo'íi¹ do joon gatyu²u to² tsaleei¹³. Gacwo¹o la jaain²¹ to² jmáa¹a. Joon gasii²¹i jaain²¹ wa'a tsa'áa¹i 'ido. ³⁵ Gajin²in: Tyee²moo' tyú² yaanaa' tsu jo ñii³ii' lii icwaai² 'in fii²¹² do. Jo ñii³ii' si cwaa²i mi 'íi¹ náu³ si la 'woo¹ tyíia² náu¹ 'ee si mi 'oo¹ tuuitsáa² 'ee si 'e 'aa²¹ 'ee. ³⁶ Tyán²duu' cwáain¹ 'e joon 'e tyee²moo' tyú² yaanaa' mi yíi³aa —jin² Jesús.

³⁷ Jin'²gi jon Jesús:
 —'E fuu²¹²uu 'naa 'e fuu²¹²uu jon jilee²¹mo:
 Tyee²naa' tyú² yaanaa'.

14

'Noo'¹ tsá² xiiala ilí² saan'¹in Jesús

¹ Tún² jmii²¹² 'ná¹gi wa'a tí² pascua tyá' tsá² Israel
 coon¹³ jmii²¹² tyá' 'e gø¹² tsá² Israel 'iñi¹ jo tyiian³
 jéei¹. Jileei²¹ 'in tyú² to² untsá² coon¹³ tifo¹² tyá'
 ley 'noo¹o xiiala ilí² saan'¹in Jesús coon¹³ 'e coon²¹
 tóo². Joon ijngaa¹²mo 'ido. ² Pe jin²in:

—Jo lí² jmoo²¹o' jiin¹³ la tí² jmii²¹² lo tsú liili¹ ito²
 tsá² miit¹³.

Jaain²¹ tsamí² súun²un jmii²¹ jmafuu²¹ tyá' Jesús

³ Taain¹ Jesús fu Betania tsi inuu tyá' Simon 'in
 jngøøi¹². La 'íi²¹² tyín¹in coon²¹ li si² mesa gatyii²a
 jaain²¹ tsamí²tyaan¹ coon²¹ si² si² o² jmii²¹ jmafuu²¹
 sii²¹ nardo. 'Moo³ tyín¹ 'e nardo do. Joon 'in
 tsamí² do gajaa¹a luu²¹² 'e si³ do joon ga'íi²in 'e
 jmii²¹ jmafuu²¹ do mootyi² Jesús. ⁴ Joon 'inlíi¹³ 'in
 néei¹ do gali'nii²¹i-tsi joon gasíi²i jee²¹² 'ii:

—¿'Ee lí' ganga'íi¹ 'e jmii²¹ jmafuu²¹ lo? ⁵ Tsú
 ilí² tsa'nii²¹² do coon¹³ coon²¹ mil tsi ca 'no³ cuu².
 Joon li cwo¹o tsá² tañíi².

Joon gali'ee¹mo 'in tsamí² do.

⁶ Pe gajin²in Jesús:

—Jo 'ee fuu²¹gi' 'ino. ¿'Ee lí' untyíi²naa' 'ino?
 Coon²¹ 'e tyú²-u gajmaa¹a 'ino tyiia. ⁷ Tsú 'in
 tañíi² ngí¹ coon¹³ 'naa' coon²¹ tøø²mo pe jna-gí jo
 seen²¹na coon¹³ 'naa' coon²¹ tøøi². ⁸ In tsamí² lo

gajmaa¹o jiin¹³ 'e li³i, nigaya²o jmii²¹ jmafuu²¹ cuerpo tyiia ty'a' mi 'á¹na. ⁹ 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', doñixiia' 'e licwá² júu³ ty'a' xiiala itiin¹³ tsá² la caain²¹ juncwii²¹ ityá² tsá² júu³ 'e gjajmaa¹a 'in tsamí² lo. Joon untii¹³-tsi tsá² 'ii.

'Ní'i Judas Jesús

¹⁰ Joon Judas Iscariote, jaain²¹ jee²¹² 'in dyatuuin¹ tsá² ty'a', gangóo¹ ngasíin¹in coon¹³ 'in tyu² to² ty'a' untsá² xiiala lí² jaan²¹in Jesús ja'cwoo²¹o 'ido. ¹¹ Joon mo ganúu²un 'ido 'elo joon galijløø¹³mo liili¹. Joon gasii²¹i Judas 'e cwo¹o 'ido cuu². Coon¹³ la joon ga'noo¹²on Judas xiiala jaan²¹in Jesús. Joon ga'noo¹²on 'ee hora 'e ilí² jaan²¹in.

Gø¹² Jesús coon¹³ tsá² ty'a'

¹² Gacwaa²¹ jmii²¹² joon ga'láa² 'wii²¹² jmii²¹² 'e gø¹² tsá² Israel 'íñi¹ jo tyiian¹³ jeei¹. Mo jmoo¹o tsá² Israel jmii²¹² cwaa²¹ jmii²¹² ty'a' 'e joon jngaaí¹² tsá² joo'saa²¹ ty'a' 'e jmii²¹² joon. Joon gaunngí¹i tsá² ty'a' Jesús 'ii:

—¿Xiaifu 'iin²¹²u'un tsatyaa²¹a'a tyú² 'e tyee²e' ty'a' jmii²¹² pascua 'e gati²?

¹³ Joon gasii¹in Jesús góá¹ tsá² ty'a' sií²¹i:

—Cwolín²naa' 'e fuu²¹ fee¹ joon do-o imáa¹naa' jaain²¹ tsañuu¹ tyan¹ coon²¹ tsuu² si'o² jmii²¹. Joon cwoliin²moo¹ xiiafu li tsee¹²i. ¹⁴ Joon li 'íí¹ do-o jon fú²uu' 'in tsá² fui²¹² 'ná¹ do: "Gajin²o Tifo²: ¿Xia cuarto li ityee²e'e coon¹³ tsá² tyiia ty'a' jmii²¹² 'e gati²?" ¹⁵ Joon i'e²e 'naa' coon²¹ cuarto fee¹ 'e nilí² tyú² li' yá'. Do-o tyá²aa' tyú² 'e tyee²e'.

16 Ga'woo²¹mo 'in tsá² tya'a do. Gangalíin²mo 'e fuu²¹ fee¹ do joon galí²-i jilaa^{'21} jiin^{'13} la gajin² Jesús do. Joon do-o gatya¹ tyú² 'ee dø^{'1}ø tya' jmíi^{'21} do.

17 Mo ga'i¹ náu³ joon gatyii^{'21}a Jesús coon^{'13} jiin^{'13} dyatuuin¹ tsá² tya'a. **18** Joon la 'íi^{'21} néei¹ gø^{'2}ø gajin² Jesús sii^{'21}i tsá² tya'a do:

—'E la ja²mo fuu^{'21}uu 'naa', jaain^{'21} jee^{'21} 'naa' 'in néei¹ gø^{'2} coon^{'13} jna lo ijaan^{'21}mo jna.

19 Gatoo^{'21} fa'i³ tya' 'in catyaai² do. Joon gaunngii¹i ti' jaain^{'21}, jin^{'2}in:

—¿Ti' jna-a 'i?

Joon jaain^{'21}gi gajin^{'2}in:

—¿Ti' jna-a 'i?

20 Jesús-gi gañii¹i tya' tsá² tya'a:

—'Ii jaain^{'21} jee^{'21} 'in dyatuuin 'naa' lo. 'In gø^{'2} coon^{'13} jna coon^{'13} coon^{'21} wúun¹ 'ii 'i. **21** La joon ijúuin² 'in Ruu^{'21}i Tsá² jiin^{'13} la jin^{'2} ni jí² tya' Dios pe fúu² 'in jaain^{'21} 'ii do. Tyú²-gi tya' 'in jaain^{'21} 'ii do wa mo'o jo galiseen^{'21}mo.

22 La 'íi^{'21} néei¹ Jesús gø^{'2}ø joon gatøø¹i coon^{'21} 'iñi^{'1}, gason^{'1}on joon gacwo^{'1}o 'maai^{'13} Dios joon gafiin^{'1}in, joon cwo^{'1}o jileei^{'21} tsá² tya'a jin^{'2}in:

—Tyé²ee' 'e lo tsú cuerpo tylia-oo lo.

23 Mi yuui^{'13} joon gaunrøø¹i coon^{'21} vaso vino. Joon mo ngayuui^{'13} gacwo^{'1}o 'maai^{'13} Dios joon gajmaa¹a jmai'xú 'uun^{'21} jilee^{'21}mo. **24** Mo ngayuui^{'13} joon gasii^{'21}i tsá² tya'a:

—'Elo-o jmí^{'3}íi tya' coon^{'21} júu³ 'e 'míi² 'e ni-gacwóo^{'3}-oo tuun^{'21} 'wii^{'13} tya' 'in fúui¹ líili¹. **25** 'E la ja²mo fuu^{'21}uu 'naa', jo 'e duu^{'13}gi e jmi^{'3} 'mi^{'3}

wuunjøø¹³ ca mi cwá² jmii²¹² mi tyø² Dios to².
Joongi lí²-i duu¹³uu vino 'múui² tún¹.

Jmoo¹o Jesús júu³ 'e jo iró¹mo Tú³ 'ii

²⁶ Mo ngayuui¹³ ga'øø¹ø joon ngalíin²mo fu
moo²¹ sii²¹ moo²¹ Olivos. ²⁷ Joon gasii²¹i Jesús tsá²
tya'a:

—Jilee'naa' 'e jo litsáai¹'oo' jna 'e woo¹ no tsu ni
jí² tya' Dios jin²in: "Ijngaa'¹³moo 'in 'aai¹ joo'saa²¹
joon ingi¹ situu¹mo 'in joo'saa²¹ do." ²⁸ Pe mi
yuui¹³ 'e gajiin¹ jna iní³ii nifugi la 'naa' fu Galilea.

²⁹ Joon gasii²¹i Tú³ 'ii:

—Fiin¹³ jilee²¹mo jo litsáai¹-tsi 'nu pe jna-a jo
lí¹na la joon.

³⁰ Pe Jesús-gi gasii²¹i 'ii:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'nu, 'e 'woo¹ no la jée¹gi
'i'oo¹o tún² naa¹³ 'in tuuitsáa², 'ni¹ naa¹³ jo røø²¹u
'e cwii¹u'un jna.

³¹ Pe 'ii-gi jo gacwoo¹ júu³ jin²in:

—Fiin¹³ júun²moo coon¹³ 'nu jo fo³oo 'e jo
cwii¹na 'nu.

Joongi jilee²¹mo jin²in la do-o jon.

Faa²¹a Jesús júu³ tyú² coon²¹ li sii²¹ Getsamení

³² Joon mo gatyalíin² coon²¹ li sii²¹ Getsemaní¹
joon gasii²¹i Jesús tsá² tya'a:

—Ní²duu' lo la 'ii²¹² ni³ii nifoo¹³na Dios.

³³ Joon gajéé¹i jiin¹³ Tú³ coon¹³ Jacobo coon¹³
Wó³. Joon ga'láa² 'wii²¹² lí² xuui²¹²-tsi joongi 'áai¹
fa'í³ lí²i. ³⁴ Joon gajin² Jesús:

—Lí¹ fa'í³ lí²na ca la lí² ijúun²moo, jan²duu' lo jo
cwocwuui²¹du'naa'.

35 Joon gangó¹ Jesús ca nifugixu. Joon gatyii²¹a ni 'wó² joon gamii¹i tyaní Dios Jmii²¹ wa'a ilí² si'nee¹³mo 'e jo nii²¹ wúu¹ la lí² ilí² 'e hora joon.
36 La jee²¹² faa^{'21}a fo^{'2} do joon gajin^{'2}in:

—Ñu^{'2}, tyi'nu-u jilaa^{'21}a ilí², jo cwo^{'21}o 'e mó³oo wúu¹ la lí² 'elo. Pe jo cwo^{'21}o lí² la líi² jna, cwolí^{'2}-i la líi²i 'nu-u.

37 Mo ngayuumi^{'13} do joon gacwéi¹ tún¹ li néei¹ tsá² tya'a joon mo gatyee^{'12}i joon nitee^{'12}i 'ido cwuu^{'21}mo. Joon gasii^{'21}i Jesús Tu³:

—Simón, ¿ti cwuu^{'21}mo'o? ¿Ti jo galí² 'e jo cwuu^{'21}mo'o jiin^{'13} coon^{'21} hora? **38** Unjnaa^{'21}-oo' joon fee^{'13}naa' Dios joon jo coon^{'21} Satanás 'naa' tóo². 'E la ja^{'2}mo, náa¹ tyá² tya'a alma tyii^{'e} iin^{'212}mo pe cuerpo-gi 'wo² si'ii^{'1}-tsi.

39 Joon gangó¹ Jesús tún¹, ngafee^{'13}i Dios tún¹ joon jin^{'2}in 'e nafaa^{'21}a do tún¹. **40** Joon gacwéi¹ tún¹ joon gatsee^{'21}i tsá² tya'a tee^{'12}i cwuu^{'21}mo tún¹ 'wii^{'13} unníi¹i do jnii¹ jalicwuu^{'21}i. Joon jo ñíi¹i 'ee ñii¹i. **41** Gangó¹ Jesús gati^{'2} ni¹ naa' joon mo gacwéi¹ tún¹ gajin^{'2}in:

—Cwocwuu^{'21}moo' no. Cwo'ii^{'21} 'woo^{'21}oo'. Naliin¹mo jiin^{'13} la no 'wii^{'13} nigacwá² hora. Ijaan^{'21}in 'in Ruu^{'21}i Tsá² ja'cwoo^{'21}o 'in 'oo¹o tsaa². **42** Raan²naa' no, moo^{'21}o' no. Ni joo¹-o 'in jaain^{'21} jna —gajin^{'2} Jesús.

Tee¹ tsá² tyitsaai^{'212} Jesús

43 Faa^{'21}gi Jesús siin^{'12}in mo gacwéi¹ Judas, 'ii jaain^{'21} jee^{'212} 'in dyatuuin¹ tsá² tya'a. Joon jalín² coon^{'13}on 'in tsá² fúui¹ lili¹ 'in tyan¹ ñí² espadas

coon¹³ 'in san¹ 'no³ 'mó². Jalíin² to² tyá³ 'in tyá²
to² tya' untsá² joongí to² tyá² jileei²¹ tsacøøi¹¹³.
⁴⁴ Joon 'in Judas do, 'in gajaain²¹ Jesús, nigacwoo¹
coon²¹ li² jin²in:

—'In cu³uu ju² do 'ii 'i. Seen¹²naa' tá², ñuu²uu¹
tyá² liili¹.

⁴⁵ Joon mo gatyii²¹a Judas joon gangatyéen¹in li
siin¹² Jesús joon gasii²¹i:

—Tifo², Tifo².

Joon gacuu²¹u ju² 'ido. ⁴⁶ Joon tsifu gasaan¹²in
'in nitéein¹ do Jesús. Joon gatøø¹ø tyitsaa²¹²mo
Jesús

⁴⁷ Pe jaain²¹ 'in téein² do gasø¹ø ñí³ espada tya'a
joon gatyá²u cataain²¹ loocwoo² tsa'leei¹³ tya' 'in
tyá² to² tya' untsá² nifu do. ⁴⁸ Joon gasii²¹i Jesús
'in catyaai² do:

—¿Tí niga'woo²¹naa' coon¹² ñí³ espada coon¹³
'no³ 'mó² wa'a saan¹²naa' jna lawa jaain²¹ 'uun²¹?

⁴⁹ La coon²¹ jmii²¹² siin¹²na coon¹³ 'naa' fu i'yíia²
cwo¹ do joon jo-gí mo seen¹²naa' jna. Pe 'elo-o ilí²
joon itsín¹ jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios. ⁵⁰ Joon tsifu
joon gacwiin¹in 'in tsá² tya'a 'goo²¹o. Joon Jesús do
gajaan¹o.

Gacwiin¹in jaain²¹ simii²¹

⁵¹ Pe jaain²¹ simii²¹ 'in paai²¹ 'mi² taa²¹ ngóo¹
caluu lí ngóo¹ Jesús. Joon gasan²mo tsá² 'ii. ⁵² Joon
tsifu joon gatá² 'ido 'e 'mi² taa²¹ do joon gacwiin¹o
ti' ringúu¹i coonti.

Jesús tyaní tsacøøi¹³

⁵³ Joon gangajée¹i 'in tsá² do Jesús tyani 'in tyu² to² nifu tya' untsá² coon¹³ 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tsacøøi¹³ coon¹³ tifo² tya' ley li sicaain²¹. ⁵⁴ Joon wín²giXu ngóo¹ Tú³ caluu joon gatyii²¹a 'ii tyi¹ ca'nü tya' 'in tyu² to² nifu tya' untsá². Joon do-o gacwó²o coon¹³ láa² 'in néei¹ do untyaa¹i yaai co' ji².

⁵⁵ 'In tyu² to² untsá² coon¹³ jileei²¹ tsacøøi¹³ néei¹ do 'noo¹o coon²¹ tsaa² tya' Jesús 'e 'nii¹i joon lisá² júu³ ijngaa¹²mo 'ido. Pe jo gatsaa²¹a jiin¹³ coon²¹. ⁵⁶ Tsu lii¹ fúui¹ 'in faa²¹a júu³ tajuu²¹ tya' Jesús pe jo coon²¹ røø²¹ faa²¹a la jaain²¹. ⁵⁷ 'Inlii¹³ garóon²on 'nii¹i 'ido coon¹³ júu³ tajuu²¹ jin²¹in:

⁵⁸ —Jna'a ninuu²¹u'ü 'e jin² 'ino: "Jna ifíin³na 'e cwo¹ fee¹ no 'e nigajmaa¹² tsá² joon jee²¹² 'ni¹ jmi²¹² isaa¹³aa coon²¹ cwo¹ jon'on jma² tsá²." Júu³ joon ganuu²¹u'ü tya' 'in tsá² no —jin² 'in tsá² tajuui²¹ do.

⁵⁹ Pe jiin¹³ coon²¹ júu³ 'e tyaa¹ lo jo røø²¹ sii¹i.

⁶⁰ Joon garóon²on jee²¹² 'in tsá² do 'in tyu² to² nifu tya' untsá² joon gaunngii¹i Jesús:

—¿Tí jo 'ee ngii²i coonti? ¿'Ee fo²'o 'wii²¹² tyi'i no?

⁶¹ Pe li goon²¹ gajaan¹ tii² Jesús. Jo 'ee gañii¹i coonti. 'In tyu² to² nifu tya' untsá² do gaunngii¹i túu¹ jin²in:

—¿Tí 'nüüü Cristo, 'in Jón¹ Dios nicwaai³?

⁶² Jesús-gi gasii²¹i 'ii:

—Jna-gi 'i. Joon imáa¹naa' 'in Ruui²¹ Tsá² tyíin¹ li' caai²¹ Dios Jmii²¹ tsáa¹. Joongi ijó¹ jee²¹² jníi¹ li' yu'.

63 Tsifu joon ga'gí¹i síin¹³in 'in tyá² to² untsá² do
joon gajin²in:

—Jo 'néi¹gi¹ 'in jmá² júu³ røø²¹ no. **64** Ganuu²¹o¹
jilee²¹na' xiiala nigaungøøi¹ 'ino Dios coon¹³ júu³
tya'a. ¿'Ee lí²naa' 'e jmoo²¹o¹ coon¹³ 'ino?

Joon jilee²¹mo gajin²in 'e 'ná¹ júun²mo Jesús.

65 Joon 'inlí¹³ ga'láa² 'wii²¹² 'ñí¹i Jesús. Gajnii¹i
unni² 'ido joongi¹ poo¹i Jesús joon sii²¹i 'ido jin²in:

—Faa¹³du'u, ¿'iin 'in gapooi¹ 'ná?

Joon ga'láa² 'wii²¹² 'í¹³ jnóo¹o mooni² Jesús.

Jo røø¹i Tá³ e cwii¹mo Jesús

66 Ca tí² 'wii²¹² 'iityi¹ siin¹² Tá³. Joon gatyii²¹a
jaain²¹ jee²¹² 'in jmoo¹o 'ee gø¹² 'in tyá² to² nifu
tya' untsá² do. **67** Joon mo gani²i Tá³ 'e siin¹²in
do untyaai² 'ña'a co' jí² joon gajaan¹ jøø²i joon
gajin²in:

—Ngí² 'ná jon coon¹³ Jesús tsá² Nazaret.

68 Pe Tá³gi jo garøøi²¹ jin²in:

—Jo cwii¹na 'ino. Jo ñí³ii 'ee 'e fo²o no.

Joongi¹ gacwo'í¹o li' 'oo¹ li¹ tsataai² tsá². Joon
ga'oo¹o tuuitsáa². **69** 'In tsamí² do gajøø²i Tá³ tún¹
joon gasíi²¹i tún¹ 'in téein² do:

—Jaain²¹ tsá² tya' 'ido-o 'in tsañuu¹ lo.

70 Pe jo garøø¹i Tá³ tún¹. Jee²¹² catá²-a tún¹ 'in
téein² do gasíi²¹i tún¹ Tá³:

—La ja²mo, 'nuu jaain²¹ 'in tya' 'ido tsuu 'in
seein²¹ Galilea 'nuu, joongi¹ la faa²¹ 'ido-o la joon
foo²¹ 'nuu.

71 Joon ga'láa² Tá³ 'wii²¹² faa²¹a 'laa²¹ 'éé¹i Dios
jin²in:

—Ni Dios jo cwii¹na 'in tsañuu¹ no 'in 'ée¹naa' no.

⁷² Joon tsifu gati² tún² naa^{'13} ga'oo¹o tuuitsáa².
Joon gati²-tsi Tú³ do 'ee nigasii^{'21}i Jesús 'ii: "La jo-gi
mo 'oo¹o tún² naa^{'13} tuuitsáa² jo røø^{'21}u 'e cwii¹u jna
'ni¹ naa^{'13}." Joon mo gati²-tsi Tú³ 'elo joon gatyi^{'2}o.

15

Jesús tyani Pilato

¹ Mo gajná² joon, joon 'in tyu² to² tya' untsá²
galicaain^{'21} tún¹ coon^{'13} jileei^{'13} tsacøøi^{'13} coon^{'13}
'in tifo^{'2} tya' ley coon' jileei^{'21} tsacøøi^{'13} 'in tyiin²gi.
Joon ngajée¹i Jesús siñuu¹mo joon gangajaan^{'12}in
tyani Pilato. ² Joon gaunngii^{'1}i Pilato Jesús:

—¿Ti 'nu røøi^{'13} tya' tsá² Israel?

Jesús-gi gañii¹i:

—'E joon foo^{'21}gi 'nu.

³ Jileei^{'21} 'in tyu² to² tya' untsá² ga'nii¹i Jesús liili¹.

⁴ Joon gaunngii^{'1}i Pilato Jesús tún¹ jin^{'2}in:

—¿Ti jo 'ee ngí^{'12}i coonti? Jøø²du'u xiiala 'níi¹i 'nu
liili¹.

⁵ Pe jo gañii¹i Jesús coonti. 'Wii^{'13} joon líi¹
tsa'goo^{'21}-tsi Pilato.

Sii¹in tsacøøi^{'13} ijúun²mo Jesús

⁶ La nitíi²i Pilato 'e láa²i jaain^{'21} 'in 'yuu² 'nuñí³
la jee^{'212} 'e tí² jmíi^{'212} joon. Joon galáa²mo jaain^{'21}
'in muui¹ 'in tsá² do. ⁷ Joon 'yuu² 'nuñí³ jaain^{'21}
'in sii^{'21} Barrabás, 'ii jee^{'212} 'in nigajngaai^{'12}gi tsá²
coon^{'21} li nigatíin¹in coon^{'13} tsaa'to². ⁸ Joon gan-
galíin² tsá² joon gamíi¹i tyani Pilato 'e jmá¹ 'ido 'e
la tiisi^{'2}. ⁹ Pilato-gi gañii¹i:

—¿Ti 'iin²¹²naa' 'e láa²na Róøi¹³ tya' tsá² Israel?

¹⁰ Jin² Pilato la no 'wii¹³ li³o 'e gajaan¹²in 'in tyu² to² tya' untsá² Jesús 'wii¹³ tsiiwúu¹mo tya' Jesús. ¹¹ Pe 'in tyu² to² tya' untsá² do nigasii²¹o Pilato 'e tyu²gi wa'a láa¹i 'ido Barrabás. ¹² Joon gaunngii¹i tún¹ Pilato:

—¿'Ee 'iin²¹²naa' lí² coon¹³ 'in sii²¹ Róøi¹³ tya' tsá² Israel lo?

¹³ Joon gañii¹i tsá², 'oo¹o tá² liili¹ jin²in:

—¡Téen¹in 'ido tsaa' crúu¹³ no!

¹⁴ Gasii²¹ Pilato tún¹ 'in tsá² do jin²in:

—¿'Ee gó² nigajmaa¹a 'inlo?

Pe 'in tsá² do gañii¹i tún¹ tá² liili¹ jin²in:

—¡Téen¹in 'ido tsaa' crúu¹³ no!

¹⁵ Joon 'wii¹³ 'iin²¹²in Pilato jáñ² røø²¹ coon¹³ 'in tsá¹ do joon galáa²mo Barrabás joongi gatyu² to² poo²i Jesús joon gajaan¹²in 'ido wa'a téen¹in tsaa' crúu¹³.

¹⁶ Mo ngayuui¹³ joon, joon gatyii¹mo 'láa² Jesús tyani Pilato joon gangajée¹i 'ii tyi¹ tya' róøi¹³ li sii²¹ Pretoria. Joon gauncaain²¹ ce jileei²¹ 'láa². ¹⁷ Joon tyii²¹i Jesús coon²¹ 'mi² yóoin² nuu² la lí¹ 'e tyi² róøi¹³. Coon²¹gi corona lí² jmaai² tóon¹ gaton¹ mootyi² Jesús. Coon¹³ la joon ga'láa² 'wii²¹² luu²¹i Jesús. ¹⁸ Joon ga'láa² tsá² do 'wii²¹² 'aa²¹i Jesús jin²in:

—¡Viva Róøi¹³ tya' tsá² Israel! ¡Wóo²-o cwooseein²¹!

¹⁹ Joon coon¹³ 'no³ si² cwaa²¹ gapó² mootyi² Jesús joon gañíí¹i Jesús. ²⁰ Mo ngayuui¹³ gaungøøi¹ la no joon gatyíí³o 'a 'mi² yóoin² nuu²

do joon gaci¹i tún¹ Jesús siin³in do-o. Tsifu joon gatyii¹mo Jesús itéen¹in 'ido crúu¹³.

Taain¹ tsá² Jesús tsaa' crúu¹³

²¹ Jaain²¹ tsá² seein²¹ Cirene sii²¹ Simón, jmii²¹ Alejandro coon¹³ Rufo, najaai¹²i li tsajmaa¹a to². Joon mo gangíi¹i do 'in 'láa² do gatyu²to²'ido wa'a coon²¹ crúu¹³ tya' Jesús.

²² Joon gangajée¹i Jesús fu coon²¹ li sii²¹ Gólgota, coon²¹ li 'øøi²¹-tsi tsá² sii²¹ Mootyi² 'Líi²¹². ²³ Joon gacwo¹o 'ido Jesús vino caai¹³ jmi³ 'mó² sii²¹ mirra pe Jesús-gi jo ga'un²un 'edo. ²⁴ Joon gateen¹in tsaa' crúu¹³ do. Joon 'in 'láa² do gajmaa¹a jmaai²xu siin³ Jesús. Gacoo¹o 'iin lii¹i la jaain²¹ do.

²⁵ 'Iin² ñú³ ningóo¹ mo gateen¹in Jesús tsaa' crúu¹³. ²⁶ Joon gataan¹an coon²¹ júu³ yu²tyi² Jesús 'e faa²¹a 'e ga'nii¹i Jesús. Faa²¹a la lo: "Róøi¹³ tya' tsá² Israel 'ino." ²⁷ Caan²¹mo gataain¹ Jesús tsaa' crúu¹³ coon¹³ gái¹ 'uun²¹, jaain²¹ li' caai tsáa¹ jaain²¹gi li' caai²¹ tooin²¹². ²⁸ La joon 'e gatsín¹ 'e jin² ni ji² tya' Dios: "Gaun'íi³in tsá² 'ii jee²¹² 'in gó²."

²⁹ Jileei²¹ 'in ngii¹i do gajíi²mo Jesús joon gajøø²¹ø moотyíi¹i jin²in:

—'Nu-a 'in ifiin¹ cwo¹ do joon jee²¹² 'ni¹ jmii²¹² ijmáa³o'o tún¹, ³⁰ laai²¹² 'wo'o no. Cwúui¹ tsaa' crúu¹³ no.

³¹ La joon jon 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tifo' tya' ley gaungøøi¹ Jesús si²¹i ruu²¹i:

—Galáa²mo 'in xeei²¹ joon 'ña'gi jo lí² lái¹ 'ña'a. ³² Wana ganee²¹e' gajngaa¹i tsaa' crúu¹³ tya'a 'ña'a joongi li² jo¹o líi²na' 'e 'ii-o Cristo, Róøi¹³ tya' tsá² Israel.

Joon cagi 'in gataain¹ crúu¹³ coon¹³ Jesúus gajíi²mo 'ii.

Jún¹mo Jesús

³³ Mo gatí² tyiiañi¹ galinuu²¹ coonti ca 'iin² 'ni¹ ca'lóo². ³⁴ Mo gatí² 'e hora joon ga'oo¹o Jesúus jin²in:
—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? ('E 'øøi¹²¹-tsi jin²in:
Dios tyiia, Dios tyiia, ¿'ee l' nigatíiu¹³u jna?)

³⁵ 'Inlíii¹³ 'in téein² do niganúu²un joon gajin²in:
—Núu²duu', nitø¹ø Elías.

³⁶ Joon gangó¹ jaain²¹ cwiin¹in. Mo ngayuui¹³ gaun'laa²¹ coon²¹ esponja coon¹³ vino tiin²¹ joon gauntyii²¹ coon nii²¹² sii² gacwo¹o Jesúus. Joon gajin²in:

—Jaan²duu', nee²du' wana jó¹ Elías jaxáa¹i 'ino.

³⁷ Tsifu joon ga'oo¹o Jesúus coon²¹ naa¹³ tá² liili¹ joon gajún¹mo. ³⁸ Joon coon²¹ 'mi¹² 'íi¹ inuu cwo¹ fee¹ do ga'gii²¹ coonti tún² fóo¹³. Ti² yu' joongi ca ti² 'wii²¹² ga'gii²¹. ³⁹ Joon 'in tyu² to² 'láa² romano 'in siin¹² tyani li taain¹ Jesúus do mo ganii²¹ xiiala ga'oo¹o Jesúus joongi xiiala gajúin¹ 'ido joon gajin²in:

—'E la ja²mo, 'in tsañuu¹ lo Jón¹ Dios 'i.

⁴⁰ Coon²¹ li téein² tsamí² wíin²gi gajóø²ø. Jee²¹² 'ii siin¹² María Magdalena joongi María sáa³ Jacobo 'in xuui²¹²gi Sé³. Joongi siin¹² Salomé do. ⁴¹ 'In tsamí²lo nigangii¹ coon¹³ Jesúus. Joongi nigajmaa¹a 'e dø¹ 'ido la 'ii²¹² gangii¹ Jesúus Galilea. Joongi fúu¹mo tsamí² 'in téein² do 'in gangalíin² coon¹³ Jesúus Jerusalén.

Ga'á¹mo Jesús

42 Joon la xáa tiin¹xá 'wii¹³ 'e jmíi²¹² tya' 'e tyaa¹ tyá² ('øøi²¹-tsi tsá² cwoon¹ 'ló¹ jmíi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²) **43** joon gajó² Sé³, tsá² seein²¹ coon fuu²¹ sii²¹ Arimatea. 'In Sé³ no jaain²¹ jee²¹² tsacøøi¹³ joon jaain²¹ tsá² 'in siján¹an jmíi²¹² mi tyá² Dios to². Jo 'goo²¹o coonti. Ga'i¹ 'ido tyani Pilato joon gamíi¹o cuerpo tya' Jesús. **44** Pilato do ganga'goo²¹-tsi 'e najún¹mo Jesús jmoono. Joon gatø¹ø 'in tyá² to² 'láa² do gaunngíi¹i wa'a jo¹o gajúun²in. **45** Mo gajin² 'in tyá² to² 'láa² do 'e jo¹o gajúun²in joon gacwoo¹ Pilato cuerpo tya' Jesús 'e cóñ² Sé³ do. **46** Tsifu joon galó² Sé³ do coon²¹ 'mi² taa²¹ tyá². Joon gaxiia² cuerpo tya' Jesús joon gacin¹'in 'e 'mi² taa²¹ do. Joon gataan¹²in coon²¹ tsi 'aan¹ li² coon²¹ tsaa' xá¹. Joon gasii²¹i coon²¹ cuun²¹² 'ootoo²¹ 'aan¹ do. **47** Joon ganii²¹ María Magdalena coon¹³ María sáa³ Sé³ li ga'ái¹ Jesús do.

16

Mo gajiin¹in tún¹ Jesús

¹ Mo gangii¹i jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² joon María Magdalena coon¹³ Salomé coon¹³ María sáa³ Jacobo galó² jmii²¹ jmafüu²¹ 'e tsaxee¹i tya' Jesús.
² Joon 'áa³ jmii²¹² 'láa² 'wii²¹² semóo¹³, mo ga'yeei²¹ ñi¹, tvalíin² li ga'ái¹ Jesús. ³ Sii²¹i ruu²¹i:

—*ɛ'lin 'in jan'*¹ 'e cuun²¹² 'e jni¹ 'oo'aan¹ do?
—*sii²i*

⁴ Pe mo ganii²¹ jo 'e cuun²¹² fee¹ li do. Jo si²gi¹ 'aan³ tya'. ⁵ Mo gangatáá'i tsí too²¹ 'aan¹ do ganii²¹i jaain²¹ s̄imii²¹, taa²¹ s̄iin³ lili¹, tyiin¹in li' caai²¹

'aan¹ tsáa¹ do. Joon gafoo¹mo 'in tsamí² do. ⁶ Pe 'in simii²¹ dogi gasii²¹i 'ii:

—Jo foo¹³naa'. 'Naa²¹naa' Jesús tsá² Nazaret 'in gateein¹ tsá² tsaa' crúu¹ do. Pe nigajin¹o. Jo 'yuum²gi lo. Jóø²duu' li ga'ii²¹ do. ⁷ Cwolín²naa', cwošíi¹³ii' tsá²tya'a coon¹³Tú³'e tsáa¹a Jesús nifugi tyii' fu Galilea. Joon do-o imáa¹naa' 'i jiin¹³ la nigajin²in.

⁸ Joon gangaliín²mo cwiin¹in li roon¹ 'aan¹ do 'wii¹³ jleei¹ gafuu²¹i liili¹. Jo 'iin gasii²¹ coonti jiin¹³ jaain²¹ 'wii¹³ gafuu²¹i liili¹.

Jesús gajnee¹in tyani María Magdalena

⁹ Mo ngayuum¹³ joon 'e gajiné¹ Jesús, mo gajná² 'e ga'láa² 'wii²¹² semóo¹ do joon gajné¹in Jesús 'láa² 'wii²¹² tyani María Magdalena, jaain²¹ tsamí² 'in ga'woo¹i Jesús dyái¹ 'in 'lihi' alma tyaa'. ¹⁰ Joon 'ido-o gangoo¹ ngasii¹²i 'in nigangi¹ coon¹³ Jesús. Joon do-o taai¹ xuui²¹²-tsi joon ci²o. ¹¹ Joon mo ganúu²un 'ii 'e seen²¹mogi Jesús joongi 'e niganii²¹mo 'in tsamí² do 'ii jo gajo¹ galíi²i 'e jin² 'in tsamí² do.

Gajnée¹in tyani gáí¹ tsá² tya'a

¹² Mo ngayuum¹³ joon gajnée¹in Jesús xiiia²¹gi líi¹i tyani gáí¹ tsá² 'in ngaliin¹ coon²¹ tya'i fu¹. ¹³ 'Ii-gi ngalíin²mo ngasii¹²i tsá² tya' Jesús pe jon'gi júu³ tya' 'ii jo¹ galíi²i.

Síi¹Jesús ji dyajaain²¹ tsá² tya'a

¹⁴ Mo licíiin²¹xu joon gajnée¹in tún¹ Jesús coon²¹ li néei¹ 'in dyajaain²¹ tsá² tya'a gø²ø. Joon

gaunngii¹i tsá² tya'a do xiiala li' e jo jo¹ líii² 'ido, joongi 'waa²¹-tsi 'ido tsu 'wii¹³ jo jo¹ galíii² la jileei²¹ 'in gasii²¹i 'ii e nijiin¹ Jesús. ¹⁵ Joon gajin' Jesús sih²¹i tsá² tya'a:

—Cwolín²naa' la 'ui fu juncwii²¹. Síi¹³ii' jileei²¹ tsá² júu³ tyá² tya' xiiala itiin¹³ tsá² tyani Dios. ¹⁶ Joon jileei²¹ 'in jo¹ líii² e júu³ tyá² do joon 'in sáai² jmii²¹ itiin¹³mo 'i. Pe 'in jo jo¹ líii² li 'lii³ itsáa¹a. ¹⁷ Joon 'in jo¹ líii² ijmaáa¹a 'e li² lo: Coon¹³ 'ii²¹ tyiajna i'wooi²¹ jileei²¹ 'in 'lii³ taai² almas tya' tsá². Joon ifaa²¹o jmíi¹ xiia²¹. ¹⁸ Joongi isaan²¹in coon¹³ cwoo²¹o mii²¹ pe jo ijma¹ 'nii²¹ tya'a. Joongi wana 'uun²¹ 'ootyíi² jo ijma¹ 'ii²¹. Joongi táan¹an cwoo²¹o tya' 'in tsatsaa¹³ joon 'láa²mo 'i.

Mo gasoo¹o Jesús fu ñu'fú²

¹⁹ Mo ngayuumi¹³ gafee²¹i Jesús tsá² tya'a do joon ganga²mo Ña'ñu¹u' Jesús fu ñu'fú². Joon do-o gangacwaa²¹ li' caai²¹ Dios Jmii²¹ tsáa¹. ²⁰ Joon ga'woo²¹mo tsá² tya'a ngasii¹²i tsá² xiiala itiin¹³ tsá² la caan²¹mo. Joon coon¹³ 'ña'a Jesús 'e un-coon¹³on. Joon coon¹³ milagro 'e jmoo¹o tsá² tya'a litsáai¹-tsi tsá² e jo¹o júu³ tya' Jesús. Amén.

Juu³ ty₄² 'e gafaa²¹ Díos tyá' tsá²
New Testament in Chinantec, Quiotepec
(MX:chq:Chinantec, Quiotepec)

copyright © 1983 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Quiotepec

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Quiotepec [chq], Mexico

Copyright Information

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chinantec, Quiotepec

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

**PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022**

3808f8d2-c323-5477-a114-0f18fe74613e